Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 148 (15771) | 1981 оной июниин 27, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ЭХЭ ОРОНОЙ ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев партийна, гүрэнэй ба ниитын харюусалгата ажал ябуулагшадта Советскэ Союзай шагналнуудые июниин 25-да Кремль соо барюулба.

Шагналнуудые барюулха үедөө нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлээ.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Шагналнуудые барюулхынгаа урда тээ мүнөөдэрэй баяр ёhолодо хабаатай хүн бүхэн тухай хэдэхэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Николай Константинович Байбаков Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Манай орон дотор, мүн хилын саанашье тэрэнине дүй дүршэл ехэтэй ажахын хүдэлмэрилэгшэ гэжэ мэдэдэг юм. Тэрэ ажал хэрэг тухайдаа гүрэн түрын ёhoop бодомжолдог, ябуулга хэдэг байна. Экономикые залан хүтэлбэрилхэ бүхы системын гол хубинь болохо СССР-эй Госпланиие Николай Константинович олон жэл соо хүтэлбэрилнэ. Хараалагдаhан зорилгонуудаа зохихо нөөсэнүүдээр батадхадаг, ажахые эрхилэлгын эгээл мүнөөнэй, гарза багатай арга онолнуудые үргэнөөр нэбтэрүүлдэг hайн түсэб табихадаа, амжалта туйлангүй аргагүйл.

Манай Госплан hуури дээрээ байна бэшэ. Экономикын хүгжэхэтэй хамта тэрэ урагшаа дабшана. Гэбэшье хэндэ ехэ юумэн даалгагданаб, тэрээндэ ехэ эрилтэ табигладаг гээшэ. Нэн түрүүн энэнь ажахын бүхы hалбаринуудые тогтууритай hайнаар хүгжөөлгэдэ хабаатай байна.

Экономикын тэнсүүритэй байхын түлөө, түсэблэлгын гурим журамай түлөө нэн түрүүн Госплан лэ харюусалгатай. Имагтал Госплан али бүхы албан зургаануудай хараа шэглэлнүүдhээ хододоо дээшээ байха ёhотой.

Николай Константинович, Госпланай эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ гээшэ шухала удха шанартай гэжэ hайн ойлгоно ха юмта даа.

Константин Никитович Белягта Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ мүн лэ олгогдобо. Эгээл hаянай эмхидхэгдэн байгуулагдаhан министерствэнүүдэй нэгэн болохо мал ажалай ба тэжээл үйлэдбэрилдэг машина бүтээлгын министерствые тэрэ хүтэлбэрилдэг.

Ажабайдал иимэ министерствые эмхидхэн байгуулха шухала гэhэн эрилтэ табиба. Ороной агропромышленна бүхы комплексдо тэрэ горитой hуури эзэлээ. Константин Никитовичэй үүсхэл эдэбхи, эршэ хүсэн энэ талаар ехэ нүлөө үзүүлhэн байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн болохо эдеэ хоолой асуудалые шиидхэлгэдэ машина бүтээгшэд тон эдэбхитэйгээр хабаадаха ёhотой гээд тэмдэглэхэ шухала.

Энэ шэнэ министерство түрүү онолой техникэ бүтээхые хододоо оролдодог байhазараа шалгарна гэжэ иимэ ушаргай дашарамдуулан хэлэхые хүсэнэб.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Григорий Васильевич Романов Ленинэй орденоор шагнагдаба.

Питерэйхид, ленинградайхид революциин түлөө, социализмын түлөө тэмсэлшэдэй түрүү зэргэдэ хододоо ябадаг байгаа. Мүнөөшье түрүү зэргэдэ ябана.

Түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлгые юунhээшье үлүүгээр сэгнэхэ хэрэгтэй. Теэд ленинградайхид даабаряа жэлhээ жэлдэ дүүргэдэг. Үйлэдбэреэ, хүтэлбэрилгэеэ hайнаар эмхидхэхэ, мэргэжэлтэдтэ эрилтэ ехэтэйгээр хандаха, анхарха, эсэсэй үрэ дүнгүүдтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэй ходоо байhанайнгаа ашаар иимэ амжалта туйлаhа бшуу. Тиихэдээ продукциин шанар тухай мартадаггүй юм.

Онсолон хэлэхэдэ, Ленинградай партийна организаци зохёохы ёhoop хүдэлнэ. Арба гаран жэлэй турша соо обкомой нэгэдэхи секретариин тушаалда Григорий Васильевич Романов бага бэшэ хүсэ шадалаа, эмхидхэхы бэлиг шадабаряа элсүүлнэ.

Ленинградайхид али бүхы талаар — үйлэдбэри дээрэ, соёл болбосоролдо, хүнүүдэй хани холбоондо олоhон үндэр нэрэ хүндэеэ саашадаашье сахижа ябаха аабза гээд хүсэхэ байнаб.

СССР-эй арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Алексей Михайлович Школьниковто Ленинэй орден барюулха байнаб.

Кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай ехэ юумэ хэлсэдэгбди. Тиихэдэ партийна, ленинскэ ёhoop ойлгохоло харюусалга ходоо хиналтатай зэргэ табигдадаг юм.

10 миллион хүнhөө бүридэдэг арадай хинагшадай хиналта али бүхы хэтэрмэ ябадалнуудта, дутуу дундануудта эбсэшэгүй байлгаар нэбтэрэнхэй.

Энэ хадаа хүшэр хүндэ хүдэлмэри болоно. Партийна ёhoop, ленинскэ гуримаар хинахын тула али бүхы юумэндэ эбсэшэгүйгөөр хандаха, харилсаагаа муудхаахые айхагүй, асуудалнуудые сэхэ табиха, дороhoo орohсн дохёо бүхэнние зоригтойгоор, нарингаар хараада абаха шухала. Партиин Центральна Комитет арадай хиналтын органуудые, эдэнэй хүтэлбэрилэгшэ Алексей Михайловач Школьниковые эгээл иимэ хүдэлмэридэ элсүүлэн зоригжуулдаг гээшэ.

Манай комсомолой эдэбхитэй хүтэлбэрилэгшэ Борис Николаевич Пастухов мүнөөдэр Ленинэй орденоор шагнагдана.

Манай залуушуул тухай ходоодоо халуун дулаанаар, үнэн зүрхэнhөө хэлэхые хүсэдэдэг. Тэдэ иимэ нэрэ хүндэдэ хүртэнхэйл. Совет хүбүүд, басагад манай обществодо шухала хэрэгтэй эгээл эдэб ажал хэрэгүүдые шунал абьяастайгаар бэелүүлжэ байдаг гээшэ. Эдэнэй олонхид, хараха маягта, багаханшье хэрэгтэ ехэ юумэ обёордог, хубиингаа хэрэгтэ ниитын, бүгэдэ арадай үйлэ хэрэгые ойлгодог байна. Юундэб гэхэдэ, манай залуу халаан үндэр үзэл сурталтайгаар, соёл болбосоролтойгоор, шэнэ юумэнэй мэдэрэлтэйгээр урган хүмүүжэнэ бшуу.

Коммунис байгуулалта хадаа үзэгдөө дуулдаагүй hонин, шэнэ хэрэг болоно.

Тэрэ манай залуушуулай урда хүсэ шадалаа элсүүлхэ үргэн ехэ ажал хэрэгүүдые нээнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хүдэлмэриин түрүүшын hарануудhаа эхилээд, комсомолой, Борис Михайлович Пастухов түрүүтэй ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй тэрээндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа орohониинь бидэниие баярлуулна.

Хүндэтэ нүхэдүүд, минии үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые хүлеэн абыт. Таанадта шэнэ амжалтануудые, элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыетнай хүсэнэб.

* * *

Ажал ябуулгануудыень үндэрөөр сэгнэhэнэйнь түлөө шагнагдагшад Коммунис партида, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедтэ, Совет гүрэндэ, Леонид Ильич Брежневтэ гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэжэ байhанаа мэдүүлээ. КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө элсүүлхэ, бүгэдэ арадай хэрэгтэ — манай орон дотор коммунис общество байгуулгада үнэн сэхээр алба хэхэ байhан тухайдаа тэдэнэр найдуулба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша А. И. Блатов болон бусад нүхэд шагналнуудые барюулалгын үедэ зал соо байбад.

Эндэ байhан хүнүүд шагнагдагшадые халуунаар амаршалаад, Эхэ оронойнгоо аша туhада саашадаашье амжалтануудые туйлахыень хүсэбэ.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ГҮРЭНЭЙ СТАТИСТИКЫН ОРГАНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Статистикын талаар туйлаhан амжалтануудайнь, арбадахи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэлгые хангаhанайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-hээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Хамаганова Тамара Николаевнае — Буряадай АССР-эй статистическэ управлениин тоолон тодорхойлолгын түбэй начальнигай орлогшо.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Манаева Раиса Мифтаховнае — гүрэнэй статистикын Зэдын районно мэдээсэлэй-тоолон тодорхойлолгын станциин начальник.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной июниин 12.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

СССР-эй СТРОЙБАНКЫН АЛБАН ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арадай ажахыда мүнгэ hомолхо, урьhаламжа хэхэ талаар туйлаhан амжалтануудайнь, түсэбтэ арбадахи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ нөөсэ арга боломжонуудые элсүүлhэнэйнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-hээ

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Маслова Октябрина Ивановнае — СССР-эй Стройбанкын Буряадай республиканска конторын городской управлениин таhагай начальник.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной июниин 12.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ТҮСЭБЛЭЛГЫН ОРГАНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ороной экономическа болон социальна хүгжэлтые түсэблэлгые нарижуулан hайжаруулха талаар туйлаhан амжалтануудайнь, арбадахи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ нөөсэ арга боломжонуудые элсүүлhэнэйнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-hээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Данзанов Цыден Мункуевичые — Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной июниин 12.

ҮНДЭР ДЭЭДЫМНАЙ ЗОРИЛГО—ЭБ НАЙРАМДАЛ!

Парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта СССР-эй Верховно Соведэй хандалгые совет хүнүүд нэгэн hаналтайгаар hайшаан дэмжэбэ. Энэ ушарта зорюулагдаhан митингнүүд хаа хаанагүй боложо, эб найрамдал бэхижүүлхын түлэ бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

— Дайн дажарые зайсуулан сараха хэрэгтэй,— гэжэ Москвагай В. В. Куйбышевай нэрэмжэтэ электрозаводой хүдэлмэришэн В. Васенков коллективэйнгээ митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.— КПСС-эй XXVI съезд дээрэ баталагдан абтаhан эб найрамдалта программа уласхоорондын аюулгүй байдалай бүхы асуудалнуудаар бусад оронуудтай хөөрэлдөөнүүдые хэхээр манай гүрэнэй бэлэн байhые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Милитаристнуудай эзэрхэг түримхэй түсэбүүдые таhалдуулхын тула, заhаруулагдашагүй юумэ зайсуулан сарахын тула эб найрамдалда дуратай бүхы оронууд, арадууд ехэ харюусалгатай гэhэн Леонид Ильич Брежневэй үгэнүүд намда, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранда, илангаяа дүтэ байна.

Ленинградта, мүн область дотор үнгэргэгдэhэн митингнүүдтэ хабаадагшад КПСС-эй эб найрамдалта гадаадын политикые халуунаар hайшаажа байhанаа мэдүүлбэ. «Ижорско завод» гэжэ нэгэдэл. 40 жэлэй урда тээ домог суута Ижорско батальоной ополченецүүд тэрэнэй цехүүдhээ хэдэхэн километрэй газарта түрүүшынгээ байлдаанда хабаадаа hэн. Эдэнэй үсөөхэниинь лэ Илалтын үдэрые угтаха зол хубитай байhан юм. Эб найрамдалые сахин хамгаалагты!— гэжэ тэдэ Эсэгэ оронойнгоо наhа бараhан олон миллион хүнүүдтэй хамта захиhан байгаа.

— Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай баатарнууд ерээдүйн үетэнэй жаргалта байдалай түлөө тэмсэhэн байгаа. Эгээл иимэhээ эб найрамдалые сахин хамгаалгаhаа шухала зорилго бидэнэртэ байхагүй,— гэжэ КПСС-эй XXVI съездын делегат, электро-гагнуургшадай бригадир П. Соловьев митинг дээрэ тэмдэглэбэ.— Ороной засагай дээдын зургаанай энэ сесси СССР-эй эб найрамдалта гадаадын политикын залан сэхэ байhые үшөө дахин тодо хурсаар харуулба.

— Хүн түрэлтэнние ядерна дайнай аюул руу түлхижэ байдаг НАТО-гай дай жүрөөдэhэн стратегүүд харата муухай hанаашалгануудhаа арсаха ёhотой. hайн hанаатай бүхы хүнүүд иимэ эрилтэ табина,— гэжэ Тбилисиин Димитровэй нэрэмжэтэ авиационно заводой комсомол-залуушуулай бригадын бригадир А. Месхия мэдүүлээ.— Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха талаар манай гүрэнэй оруулhан шэнэ дурадхалнууд мүнөө үеын байдалай түлөө, хүн түрэлтэнэй ерээдүйн түлөө үндэр ехэ харюусалгаар нэбтэрэнхэй.

(ТАСС).

ДАЙН ЛЭ БҮ БОЛОГ!

Дайн дажарай асардаг хохидол хойшолон, зоболон ялара́л үзөөгүй хүн гээшэ тон зол жаргалтай үе сагта ажаhууна, ажаллана, hурана гээшэ. Эгээл тиимэ эб найрамдалта амгалан тайбан байдалые гэрэлтүүлhэн мүнхэ наранай элшэ туяа доро энэ дэлхэйн бүхы арад түмэн ажаhууг лэ гэhэн үряатайгаар бүхы оронуудай парламентнуудта, арадуудта Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй хандаhаниинь Коммунис партиин, Совет правительствын гадаадын политикын сэсэн мэргэниие үшөө дахин гэршэлнэ бшуу.

Уласхоорондын айхабтар ехэ удха шанартай энэ документтэй танилсаад байхадаа, хүнэй шуhа мяхаар жүрөөдэhэн баруунай милитаристнуудта, Пекинэй эзэрхэн зонхилогшонорто нигэжэ захиха байнаб: «Дайнай дүлэн аюултай, хойшолонгынь хохидолтой. Буу зэбсэгээ бултыень хаяыт! Амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэел!».

Мүрысэжэ хүдэлхөөр амгалан hайхан саг мүнөө манай орондо манданхай гээшэ ааб даа. Байгша оной эхеэр боложо үнгэрhэн КПСС-эй түүхэтэ XXVI съезд оронной дабшалтын холын хараата замые тодорхойлжо, асари ехэ зорилгонуудые арад зоноймнай урда табяа бшуу. Тэдэ зорилгонуудынь совет арадые шэнэ хэрэгүүдтэ, шэнэ амжалтануудта уряална. Партиингаа зааhан замаар эсэшэ сусашагүйгөөр урагшаа дабшажа ябаа манай арадта амгалан байдал агаар шэнги хэрэгтэй гэжэ hануулха зуураа, бидэ, хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд, үшөө эршэмтэйгээр, эдэбхи, үүсхэл түгэсөөр хүдэлхэбди гэжэ мэдүүлхэ байнаб. Энэ хадаа эб найрамдалай хэрэгтэ манай оруулха хубитамнай.

В. ПОПОВ,
Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой токарь.

АМГАЛАН ТАЙБАНААР АЖАҺУУЯЛ

Парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй хандалгын үгэ бүхэниие тон ехэ анхаралтайгаар уншажа, үнэн сэдьхэлhээ hайшаабаб. Түс хандалга дотор үгтэhэн «Эб найрамдал хангаха гээшэ Совет гүрэнэй гадаадын политикын үндэр дээдын үг зорилго байгаа, мүнөөшье байhаар, саашадаашье байха» гэhэн үгэнүүдыень тон зүб гэжэ бүмбэрсэг дэлхэйн арадууд hайн мэдэхэ байна.

Дэлхэй дээрэ түрүүшын социалис гүрэниие байгуулагша агуу ехэ вождь В. И. Ленинэй гар табилгатай эб найрамдалай Декредhээ энэнь эшэ үндэhэтэй.

Уушханай ханяаданай республиканска диспансерэй коллектив империалис гүрэнүүдэй, нэн түрүүн Америкын Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилхы удамаршадай эзэрхэг түримхэй политикые эрид шууд буруушаана. Бидэнэртэ дайн дажар хэрэггүй. Амгалан тайбан эрхэ байдалда ажаллахаар зоригжонхойбди.

Дэлхэйн бүхы арадуудтай хамта харилсаа холбоогоо улам бэхижүүлэн, амгалан тайбанаар, энхэ элүүрээр ажаhууял гэжэ уряалха хүсэлэнтэйб.

Д. ГОМБОЖАПОВ,
врач.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

Улаан-Үдын сигнализациин ба хэлхеэ холбооной дистанциин коллективэй 1981 оной уялгануд дотор 98 уралан нарижуулхы дурадхал оруулжа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, 13500 түхэриг алмаха гэhэн мүрнүүд бэшээтэй.

Түрүү уралан нарижуулагшадай нэгэн — бригадир Анатолий Демьянович Шваньков юм. Тэрэ hүүлэй жэлнүүдтэ 8 мянган түхэригэй алмалта хангаhан 9 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Д. Шваньков.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ХОНОГ БҮРИ 900 ГРАММААР

Партиин XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь сүм бэелүүлхээр зоригжоhон «Улаан-Туяа» совхозой үхэршэд хүршэ ажахынгаа гаргаhан үүсхэлые hайшаан дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаа бэлэй. Мүнөө түс ажахын 1486 үхэр Грязнухын, Хухюуртын, Нохооннин тунга ногоотой бэлшээридэ гаранхай.

hүрэг малаа hайнаар ондо оруулhан түрүү үхэршэд Д. Будаева, А. Баяндуев, Д. Базаров гэгшэд үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые хоногой дунда зэргээр 900 граммаар нэмээхэ зорилготой. Тиигэжэ эдэнэр зунай бэлшээриин хугасаада мал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые 350—360 килограммда хүргэжэ, гүрэндэ тушаахаар шиидэнхэй ажаллана.

Д. ШИРАБОН.
Яруна.

АВГУСТЫН ТҮСЭБӨӨР

«Россельхозтехникэ» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй Сэлэн-Дүүмын механическа заhабарилгын заводой түрүү хүдэлмэришэд-фрезеровщик Кирилл Кириллович Побоков, гагнуурша н Валерий Павлович Поляков гэгшэд коллектив дотороо социалис мүрысөөнэй үүсхэл гаргаад, эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Тэдэнэр мүнөө август hарын түсэбөөр ажаллана.

Эдэ түрүүшүүлэй үүсхэлые предприятиин хүдэлмэришэд халуунаар дэмжээ. Тиин 1981 оной түсэбые Агуу Октябриин 64 жэлэй ойн hайндэр хүрэтэр сүм бэелүүлхээр зоригжоод хүдэлжэ байгшадай тоо үдэрhөө үдэртэ олошорно.

Д. ГАРМАЕВ.

БЭЛШЭЭРИИН ХАҺЫЕ БЭРХЭЭР АШАГЛАН

Эгээл мүнөө ниитын hүрэг мал даажа абаад харууhалдаг үхэршэдэй, адуушадай таарамжатай зохид хаhа саг түлэг хүрэжэ ерэнхэй. Илангаяа холын хадалиг бэлшээридэ ногооншье элбэгээр гаранхай, hоно батаганын хомор hэрюунэй үедэ малаа манахада ямар гоёб даа. Иимэ зохид сагта үхэрнүүдээ hайса хүшэлүүлжэ, хараалагдаhан түсэбөө, абаhан социалис уялгаяа сүм бэелүүлхын түлөө Саянай совхозой мал адуулагшад А. Ж. Пежемский, В. Д. Попов, Б. С. Зодбоев, Г. Г. Ускеев гэгшэд горитой оролдолго гарган ажаллана. Эндэ нүхэднай байгша оной зунай сагта үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые хоногой 1000 граммаар нэмээхэ зорилготой юм.

Энэ жэлдэ Үргэдэйн, Ильширэй, Үриин бэлшээридэ түс совхозой 2439 хашараг, гунжан, хоёр hүрэг болохо 600 шахуу адуу морид абаашагданхай зуhажа байна.

Мүнөө эндэ байрлаhан малшад хараалhанаа заабол үлүүлэн дүүргэжэ, hүрэгөө бүхыдэнь таргалуулаад бусаха зорилготой ажаллана.

Ц. ДАРМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Түнхэн.

ДАБААН ГАТАЛАГДАА

КПСС-эй гэшүүд гэр бүлэ Намжил-Доржо ба Елизавета Дондоковтон Загаhатын совхозой эрхим хонишод юм. Тэдэнэр хони үсхэбэрилхэ арбадахи табан жэлэй даабарие В. И. Ленинэй түрэhөөр 110 жэлэй ойе hайндэрлэлгын урда тээхэнүүр дүүргээ hэн.

Коммунист хонишод ербан нэгэдэхи табан жэлые баhал амжалтатайгаар эхилжэ байна. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ тэмсэлдэ эдэбхитэй оролсоhон Дондоковтон 100 эхэ хонин бүриhөө 115 хурьга абанхай бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байна.

Түл абаха даабэрияа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаhан эдэ малшад хонишодой ээлжээтэ кампанида hайнаар бэлдэжэ, ноохо абаха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ хүсэлэнтэй. Тобироор боргожоhон, түлжэhэн хурьгадшье баhал түсэбтэ шэгнүүрээ хүсэнхэй, эхэhээ [illegible]дэхэ байна. Эдэ хоёрой урдахи зорилгонуудаа hанаhан соогоо бэелүүлхэ байhандань лаб батаар этигэмээр.

А. ЧИМИТОВ.
Хэжэнгын район.

ҮДЭР, ҺҮНИГҮЙ УҺАЛНА

Хүлхисөөнэй ехэ нуур сэнхирлэн хабтайна. Эрьедэнь бүлүүр гурбан станци тодхогдонхой. Дүтэхэнэ механизаторнуудай байха, амарха багахан гэр тэбхынэ. Эндэ үнинэй механизатор, ажалай ветеран Дугарцырен Цыдыпов, Цырендоржо Цыдыпов гэгшэдтэй уулзабабди. Тэдэнэр бүлүүр станцяараа олон жэлэй ногооной таригдаhан Ехэ-Полиин сабшаланда үдэр, hүнигүй уhа гаргажа ундалуулна.

Хэдыхэн жэлэй урда Хүлхисөөн нуурай хойгуур нэмжыhэн майла, губээнүүдые хахалжа, олон жэлэй ногоо таряад, нуурhаа уhалжа, үбhэ ногооной үндэр ургаса абадаг болонхой юм. Таримал ногоотой энэ сабшалан 200 гектарта нэмжынэ. Тиихэдэ олон жэлэй ногооной таригдаhан уhалагдадаг Бамбын сабшалан 120 гектар болодог. Энэмнай бүхыдөө Загаhатын совхозой гол сабшалан гээшэ.

Луговодууд Дугарцырен, Цырендоржо Цыдыповууд эдэ сабшалангаа нэгэдэхеэ уhалжа дүүргээд, хоёрдохёо ундалуулжа байна. Нёдондо эндэhээ гектарай дунда зэргээр хорёод центнер үбhэн абтаhан байна. Байгша ондо эдэнэр нёдондонойхиhоо бага бэшэ үбhэ абахаар шиидэнхэй ажаллана.

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Хэжэнгэ.

Дарима Самбялова hаалишан болоhоор hаянай юм. Тиигэбэшье ажалдаа абьяастай, даажа абаhан үнеэдээ hайнаар эдеэлүүлхэ, харууhалха, тугаллуулха, байрынь дулаан, ариг сэбэрээр байлгаха; hү hаалияа дээшэлүүлхэ гэжэ ходо оролдожо ябана. Иимэ хадаа тэрэ «Коммунизм» колхоз доторoo эгээн ехэ hү hаажа байна.

Дарима hара бүхэндэ 1050 литрhээ бага бэшэ hү hаана. Үбэлдөө 10 үнеэниинь тугаллажа, hү hааляа дээшэлүүлхэ аргатай байба. Мүнөө тэрэ Шулуутай-Үбэр гэжэ газарта зуhахаяа зөөжэ ошонхой. Энэ хабар эртэ дулааржа, алуу hа малда зохид хабар болоо, бэлшээриин ногооншье эртүүр ургажа, малай hү шэмэ ехэ болоо. Тугал бурууннуудынь, үнеэдынь хүшэ тамираар hайнууд. Иигэжэ эндэхи hаалишад абаhан социалис уялгануудаа урагшатайгаар бэелүүлнэ.

Д. ДУГАРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дарима Самбялова.

Авторай фото.

Аха.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

БОДОМЖОТОЙГООР ТҮСЭБЛЭХЭ

Түрэл Коммунис партиингаа XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажалайнгаа бүтээсэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулжа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб, уялгануудые болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүхы совет араднай эрмэлзэн ажаллажа байнхай. Энэ бүгэдэ арадай эршэтэ хүдэлөөндэ манайшье районой хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр оролсон, табан жэлэй, мүн 1981 оной түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абана.

Тингэжэ һаяхан районоймнай ажалай түрүүшүүл табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэбди гэһэн уялга абаад, социалис мүрысөө эршэдхэн ажаллахыень уряалан, районойгоо бүхы ажалшадта хандаа һэн. Тиихэдээ Элхиин авто-заһабарилгын заводой токарьнуудай бригадир И. И. Дронов табан жэлые 3,5 жэл соо, бройлерно фабрикын шубуушан-оператор В. Е. Слепченова, карьероуправлениин экскаваторщигуудай бригадир Б. П. Ярош, Шэнэ-Бэрээнэй заводой токарь В. И. Афанасьев, Шулуутайн леспромхозой модо бэлэдхэгшэдэй бригадир Н. М. Хусаинов болон бусад табан жэлэй даабариие дүрбэн жэл соо бэелүүлхэбди гэжэ үгэеэ үгэһэн байна. Мүн бишье тэрэ тоодо оролсон, табан жэл соо зургаан жэлэй түсэб дүүргэхэ уялга абанхайб.

Съездһээ бусаад байхадаа би районойнгоо олон ажахынуудта, коллективүүдтэ ябажа, ажалша зоноор уулзаһан, хөөрэлдэһэн, ажал хэрэгтэйнь танилсаһан байнаб. Тиихэдээ манай бүхы хүдэлмэришэдэй, хүдэлмэриин коллективүүдэй ажалай ба политическэ үндэр эдэбхи үүсхэлтэй байһые хараab. Мүн минии хүдэлдэг түрэл коллектив —«Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин хүдэлмэришэд хоорондоо нүхэр ёһоной социалис мүрысөө эмхидхэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө оролдон ажаллажа байнхай. Тиигэжэ, жэшээнь, манай управлениин технологическа транспортын жолоошодой хоёр бригада энэ жэлэйнгээ түсэбые декабриин 25-да бэелүүлхээр хараална. Тиихэдэ модо зөөдэг машинануудай түрүү экипажнуудай бригадирнууд М. Злобин, В. Афанасьев, А. Пронин гэгшэд шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб туд-тудтаа ноябриин 6-да, 18-да, 24-дэ дүүргэхэбди гэжэ үгэеэ үгэнхэй. Мүн бусадшье жолоошод урдань абаһан уялгануудаа шэнэлэн дээшэлүүлнэ.

Энэ шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялганууд гээшэ миин юрэ бэеэ харуулха гэһэн ябадал бэшэ. Энэ бүхы бии байһан арга боломжонуудаа гүйсэд тоололжо үзөөд, урдаа табиһан хараа зорилгонууд шуу. Жэшээнь, манай бригада жэлэйнгээ түсэбые декабриин 25-да дүүргэхэ уялга абанхай. Харин түрүүшын үедэ ноябриин 7 болотор дүүргэжэрхихэ гүбди гэһэн хөөрэлдөөн болоо һэн. Теэд гүйсэд һайнаар зүбшэжэ, арга боломжонуудаа, дутуу дунданууддаашье тоололжо үзэхэдөө, иимэ шиидхэбэри абаабди.

Арга боломжо, дутуу дунданууднай ямар гээшэб?

КПСС-эй XXVI съездын урда тээхи габшагай ажалай вахтада жагсан, манай жолоошод нилээд амжалтатайгаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээршье хүдэлөө. Байгша оной түрүүшын хоёр һара соо 324 мянган тонно ашагта малтамалай холисотой шорой рудниигһаа зөөхэ түсэбөө үлүүлжэ, 343,7 мянган тоннодо хүргэһэн байнабди. Энэ яһала ехэ амжалта. Тэрэ дабшалтынгаа эршые алдангүй хүдэлхые мүнөөшье оролдонобди. Тиихэдээ автомашинануудай али олон шалтагаанаар ашаглагдангүй байха ушарые хорооха гээшэ манай түбхын түрүүндэ шиидхэхэ зорилго гэжэ ойлгонхойбди.

Урда жэлнүүдэйнгээ дүршэлөөр хаража үзэхэдэмнай, али олон шалтагаанаар автомашинанууд миин байлгагдашаһан байна. Жэшээнь, БелАЗ-уудай шиинэ түргэн элэдэг. Теэд тэдэниие олохонь ехэл бэрхэтэй. Тиимэһээ автомашинанууд мөөргүйдэжэ, миин зогсохо баатай болоно. Мүнөө бүхы машинануудайнгаа бүтээхэ ажал, ябаха хэмжээе наринаар тоололжо үзөөбди. Тиин материально-техническэ хангалтын таһаг бидэндэ хэрэгтэй бүхы резинэ үгэһэн байна. Энэ жэлдэ яһала дутамаггүй хүдэлжэ гараха байхабди.

Мүн тиихэдэ элдэб жэжэбожо эбдэрэлгэнүүдые дары гүргэн усадхаадхиха слесарь-заһабарилагшад дуталдадаг байгаа. Энэшье асуудал һаядаа шиидхэгдэхэ. БелАЗ-уудые техническэ талаар комплексноор хангаха профилактори баригдажа байнхай. Тэрэнэй ашаглагдажа, гүйсэд хүсэндөө ороходо, гансал машинанууд түргөөр заһабарилагдадаг болохо бэшэ, мүн заһабарилгын үедэ экипажай гэшүүд сүлөө гараха болоно. Тиихэдэ һэлбэн хүдэлдэг жолоошод дуталдахаяа болихо бшуу.

Гэхэтэй хамта имагтал манай ажалһаа дуллыдахашьегүй шалтагаанһаа боложо, хүдэлмэриимнай бүтээсэ хойшо татагдана. Жэшээнь, бидэ ашагта малтамалай холисотой шорой шанаржуулан-илгалгын фабрикада асарнабди. Тэндэһээ бэлэн болоһон продукциинь түмэр харгын вагонуудта ашаалагдадаг. Эндэ хэрэгтэй вагонуудые түмэр замшадай саг соонь үгэхэгүйдэ бункернууд дүүрээд, транспортернууд зогсоогдошоно. Тиин манай БелАЗ-ууд ашаатай хэбээрээ зогсожол байха баатай болоно бшуу. Энэ ушарта түмэр замшадай уялгата харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай асуудал заатагүй табигдаха болоно ха юм.

Мүн тиихэдэ манай амжалтата ажалай эшэ үндэһэн гансал машина, техникэсэ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэһэнһээ эхитэй бэшэ. Эндэ хүдэлмэришэ зоной эдэбхи үүсхэл бадаргаха, зоригтой, урматайгаар хүдэлдэг болгохо арга нүхэсэлые мартаха хэрэггүй. Энэ хадаа социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэлгэдэ сэхэ хабаатай бшуу. Энэ асуудалда съезд дээрэшье онсо анхарал хандуулагдаа һэн.

Манай предприяти дээрэхи байдалаар харахада, мүрысөө эмхидхэжэ, тэрэнэй дүнгүүдые олондо мэдээжэ болгохо, түрүүшүүлыень урмашуулха талаар шиидхэхээр болоһон асуудалнууд олон. Мүн тиихэдэ ажалай эмхидхэл һайжаруулха, бригадна гуримаар хүдэлхэ арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала. Элэ бүгэдые зүбөөр шиидхэбэл, амжалта туйлахабди. Энэ манай бултанай хэрэг. Оролдохол хэрэгтэй.

П. ВАЗЫКИН,
«Татарский Ключ» гэжэ карьероуправлениин жолоошон, КПСС-эй XXVI съездын делегат.

Загарай.

МҮНӨӨДЭР—УХААЛАН ЗОХЁОГШЫН БА УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШЫН ҮДЭР

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛДЭ— ҮРГЭН ХАРГЫ

Манай завод продукци үйлэдбэрилэн гаргаха арбадахи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа омог баяртайгаар элидхээ һэн. Хамтын амжалта туйлаха хэрэгтэ уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой оруулһан туһа нэмэринь угаа ехэ байха.

Абьяас ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал хангаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, материал, металл болон мүнгэн зөөри алмаха зорилгоор элэ дурадхалнууд оруулагдадаг гээшэ.

Заводой олон хүдэлмэришэл, тусхайлан хэлэбэл, 330 гаран хүн уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэр энэ жэлдэ абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэг хангаха үнэтэ дурадхалнуудые оруулхаһаа гадна, ажал хүдэлмэридөө үльгэр жэшээ харуулжа, бүгэдын магтаалда хүртэжэ байдаг болонхой юм.

Үйлэдбэридэ уралан нарижуулга, ухаалан зохёолго үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй, социалис мүрысөөнэй дүлэ улам хүсэтэйгөөр сорбхилдуулһанай ашаар СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ «Теплоприбор» заводой коллектив энэ жэлэй 5 һарын түсэб амжалтатайгаар дүүргэөд, хэхад жэлэйнгээ даабари сум бэелүүлхээр эрмэлзэнэ.

Үнгэрэгшэ табан һарын хугасаада заводой урашуул 114 дурадхал оруулаа. Тэдэнэйнь 45-ыень үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй эсэстэ 30 мянган түхэригэй ашаг үрэ олдоод байна. Тиихэдэ ажалай үндэр бүтээсэ туйлуулха, саг болон металл алмаха хэрэг гүйсэд хангадаг болохо нэгэ үнэтэ дурадхал уралан нарижуулагшын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ зуурэшалагданхай гээшэ.

Заводой уралан нарижуулагшадай болон ухаалан зохёогшодой ажал хүдэлмэри зүб мүрөөр эмхидхэхын, бүгэдын шадабари болохын тула жэлэй тодорхой түсэб табигдажа, үргэн ниитын хабаадалгатайгаар элдэб конкурснууд үнгэргэгдэдэг. Жэшээлэн хэлэбэл, «Зохёохы ажалай эрхим бригада», «Заводой эрхим уралан нарижуулагша», «Үйлэдбэриин гаргаша хорооходо эрхим уралан нарижуулагша» гэхэ мэтын конкурснууд олоной хабаадалгатайгаар, эдэбхи үүсхэлыень дэмжэлгэтэйгээр боложол байдаг заншалтай.

«Теплоприбор» заводой цех бүхэнэй эдэбхитэдые хамтадхаһан зохёохы ажалтай 26 бригада эмхидхэгдэжэ, үйлэдбэридэ ушарлаг дутуу дунданууды усадхахын тула, продукциин шанар һайжаруулхын түлөө үргэдэһэн тэмсэлдэ ёһото нүлөө үзүүлхые оролдоно. Энээниие гэршэлһэн нэгэ жэшээ дурдамаар.

Ф. М. Епарин, А. В. Щукин, Е. Ф. Родионов гэгшэдэй дурадхалаар релегэй дагчигуудай хабтагайн түхэл хубилгагдан шэнэлэгдэжэ, 700 килограмм металл, 1,1 мянган түхэриг мүнгэн алмагдаа. Хуби заяагаа түрэл заводтоёо бүхы наһандаа холбожо, тэрэнэйнгээ һалбаран хүгжэхын, түрүүшүүлэй зэргэдэ ябахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлдэг зон эндэ үшөөшье олон бии.

Механическа цехэй токарь М. К. Пластинин—(зураг дээрэ) коллективтээ «алтан гарта» гэжэ алдаршаһан, ажалайн дэбтэртэ имагтал энэ заводто хүдэлмэришын абтаһан тухайнь гансаһан тэмдэглэл байха. Тэрэнэй үүсхэлээр үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн үнэтэ дурадхалнууд заводто 20 мянган түхэригэй алмалта үгэнхэй юм. Сууta хүдэлмэришэнэй шэн габьяата ажал «Прибор бүтээлгын үйлэдбэриин эрхим уралан нарижуулагша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргээр сэгнэгдэнхэй. Эндэ бүтээгдэдэг приборой электромагнитна клапанда уралан нарижуулга хэһэнэйнь түлөө тэрээндэ авторска үнэмшэлгэ үгтэнхэй юм.

Серийно - конструкторска таһагай начальник Н. Г. Овчинников заводто хүдэлжэ эхилһэн сагһаа хойшо уралан нарижуулгаар ба ухаалан зохёолгоор 28 дурадхал оруулжа, тэдэнэйнь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэнэй ашаар предприяти 45 мянган түхэригэй алмалта хээд байна. Томо цехэй технолог В. Г. Ибаковой үүсхэлһээ эхи татагдаһан үнэтэ дурадхалнууд 10 мянга гаран түхэригэй алмалта үгэнхэй. Иимэ жэшээнүүдые саашань дурдаха болоо һаа, үсөөн бэшэ.

Манай заводой уралан нарижуулагшадай ба ухаалан зохёогшодой соведэй дэргэдэ залуу урашуулай һургуули, зүбшэл, заабари үгэхэ пүргэтэй пункт саг үргэлжэ хүдэлмэрилнэ. Энээнэй ажалда партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд бодото туһаламжа үзүүлжэ, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй эдэбхи үүсхэл дэмжэнэ, үргэн харгы нээжэ үгэнэ, тэдэниие урмашуулха талаар зохисотой хэмжээнүүдые хараалдаг байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хахад үе гэрэхэнь гээшэ. Энэ үе соо заводой коллектив яһала амжалтатай ажаллаа. Гэршэнь—Томск хотын «Манометр», Улаан-Үдын «Электромашина» заводуудтай мүрысөөдөө илажа, РСФСР-эй Прибор бүтээлгын министерствын дамжуулгын Улаан вымпелдэ хүртэнхэйбди. Энэ вымпелээ хоёрдохи кварталдашье алдахагүй байхабди.

Заводой һайшаалта хэрэгүүдтэ, продукци үйлэдбэрилгэ, шанарыень һайжаруулха ябадалда манай уралан нарижуулагшадай ба ухаалан зохёогшодой оруулһан хубитань угаа ехэ. Социалис мүрысөөнэй манлайда ябаһан манай урашуулай саашадаашье амжалтатай ажаллаха байһандань этигэмээр. Энээнэй нэгэ гэрша —заншалта һайндэрөө жабхаланта үйлэ хэрэгүүдээр угтажа байһан манай түрүүшүүлэй уялга мүн.

Тэдэ уялгануудай дүүргэгдэхэ байһанда хэншье һэжэг түрэдэггүй, юуб гэхэдэ, манай заводой уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод хэлэһэн үгэдөө бата найдамтайгаар хүрэдэгөөрөө, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө үнэһөөр шэлүүлһэн малгайгаа абангүй ажалладагаараа мэдээжэ болоһоор үнинэй юм.

В. ВЛАШИЧ,
СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ «Теплоприбор» заводой ВОИР-ай соведэй түрүүлэгшэ.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

КОММУНИСТ ТУХАЙ хоорон

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭДЭГ ХҮН

АНААГАЙ совхозой 1-дэхи отделениин конторһоо гараад, шанха урагшаа зурыһан харгыгаар автомашинын хүсэ мэдүүлэн табилуулнабди. Хайшаашье харахада—нарһан модон ногоорон жэрылдэнэ. Тээ саашаа дабшуулжа, урда шэлын дабаа дабамсаарнай, сэлгёэн тала нэмжыжэ эхилбэ. Дам саашаа Үдын эрьеые зубшаһан шугы, шэбэрээр хушагдаһан арзл харагдана. Энэмнай Байсын-Үбэр гэжэ нэрэтэй газар юм. Эндэ ажахын магтаалтай бэрхэ хонишодой нэгэн коммунист Бадмажап Дондоков байрланхай. Маанадай эндэ хүрэжэ ерэхэдэ, ахалагша хонишон ажалдаа гарахаяа угаа яаража байгаа. Тиигэбэ ябашье һаань, энэ жэлдэ тэрэнэй туйлаһан ажалай үрэ дүнгые мэдэжэ абахын тула ойро зуура дуугаралсаха арга яһала олдоо һэн.

—Зай, Бадмажап Доржиевич, таниие энэ жэлдэшье урдынхидаал адли урагшатай һайнаар ажаллажа байна гэжэ дуулаа һэм, — гээд тэрээндэ хандабаб.

—Тиигэнгүй яахабши! Мүнөө жэлнай, юрэдөө, ондоохон лэ жэл боложо байна гээшэ ааб даа. Бүгэдын мэдэһээр, манай партиин XXVI съезд боложо, улад зоной һуудал байдал һайжаруулха талаар ехэ зорилго табигдаа. Тиихэдэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй асари ехэ түсэб баталан абтаа ха юм. Тус съездын угтамжада зорюулжа, социалис уялга абахадаа, зуутан нэрээ алдахагүйб гэжэ үгөө үгэһэн байгааб. Хэдэн жэл удаагаар ган гасуур боложо, малай тэжээлэй дутамаг байһаниинь мэдээжэ ааб даа. Теэд хорёодһоо нааша жэлдэ Коммунис партиин зэргэдэ ябажа байгаад, энэ мэтын түбэг бэрхэшээлһээ сухариха, зүрхэсэхын аргагүй байна бшуу.

Тиигээд лэ хони, хурьгадай маараллдаан хабар эртүүр эхилээ бэлэй. Тиимэһээ үргэһэ нойроо шаналангүй, үдэр, һүни илгангүй малайнгаа хойноһоо харууһалха ушертай болгдоо. Тэрэ үедэ Буряадай хүдөө ажахын техникумэй студентнэр ерэжэ, маанадта ехэ туһаламжа үзүүлһэн байгаа. Тэдэнэр дандаа урагшаа һанаатай, оролдосотой бэрхэ хүбүүд, басагад байһан юм гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хожомоо тэдэнэр ёһотойл мэргэжэлтэд боложо, хүн зоной аша туһада алба хэхэл байха гэжэ һанадагби.

—Энээнһээ урда жэлнүүдтэ бидэнэр гэр бүлөөрөө хонишодоор хүдэлдэг байхадаа, түл абалгын үедэ газаа тээһээ хүнүүдые абадаггүй байгаабди, — гэжэ нүхэр Дондоков өөрыһгөө хөөрөөе үргэлжэлүүлнэ. — Тэзд он жэлэй ошохо тума ажабайдалнай хубилна. Хүбүүд, басагаднай томо боложо, һургуули һудэр намнаад, саашаа ошохо ушартай болоно. Ехэ хүбүүмнай мүнөө айл болонхой, совхоздоо автомашинын жолоошоноор хүдэлнэ.

Хабарай хэгсүү сагта хэды һанаата болоһон бэйбашье һаа, энэ жэлдэ абтаһан хурьгадаа хуу бараниинь бүрин бүтэнөөр томо болгожо шадаабди. Мүнөө жэл даажа абаһан 500 гаран эхэ хониднай үбэлэй ута нюрга урагшатай дабажа, нажарай хүхэ ногоон дээрэ гараба гээшэ. Тиихэдээ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэб гэжэ хэлэһэн үгэдөө хүрөөб гэжэ һанадагби.

—Зүб даа, Бадмажап Доржиевич! Коммунист хүн гээшэ зориһондоо хүрэхэл ёһотой ха юм. Тиигээд мүнөө эхэ хонидтнай хурьгадтаяа хуу баран ниилэжэ, хээрэ талаар сугтаа бэлшэнэ гээшэ гү?—гээд асуухада:

Үгы даа. Хурьгад томо боложо, эхэһээн һалгаагдаһаар үнинэй, — гээд ахалагша хонишон эли бодо омогорхолтойгоор харюусана.

Үбэлжөөнэймнай оршон тойрон үргэлжэдөө сабшалан, мүн баһа таримал ногоон бии. Тиимэһээ зуһалангдаа эртэ зөөгөө һэмди. Юрэдөө, хонишоной ажал гээшэ хэзээ нэгэ сагта бага болохо бэшэ, харин улам ехэл боложол байдаг ха юм даа.

Эхэһээнь илгаха үедэ хурьган бүхэнэй шэгнүүрые 20 килограммда хүргэхэ гэһэн уялгаяа бэелүүлжэ шадаабди.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада хурьгадаа хорёод килограммда хүргэжэ тушаадаг болонхойбди. Мүнөө жэлдэшье тэрэ хэмжээндэ хүрэбэ гээшэ.

Зунай тунга хүхэ ногоондо гарахадаа, эхэ хонидойшье, хурьгадайшье гансата һэргэжэ, шадал, тамираа нэмээгээдхидэгынь гайхалтай бэшэ ааб даа. Эдэ үдэрнүүдтэ бригадын гэшүүд ехэл туха сүлөөгүй ажаллаа юм. Юуб гэхэдэ, шэнэ газарта нүүжэ ерээд, зуһаланай задагай хорёо соо, сагаан талада хонидоо байлгаха гээшэ нэгэ ондоотой ааб даа. Эрдэмтэдэй бэшэһэн зүбшэл, заабаритай номуудые уншадаг хадаа, тэдэниие шадал соогоо хараадаа абаха гэжэ Бадмажап оролдодог юм. Үшөө нэгэ зүйл гэхэдэ, зунай сагта хонидоо зүбөөр адуулалга болоно. Юрэдөөл, тала уужам гээд лэ табижархиха бэшэ, харин шэмэтэй ногоотой газараарнь залаха хэрэгтэй. Саг соонь уһалха, хужарлуулха, тиихэдэ аяма халуунда ээрэжэ һүүдэрлүүлхэ ёһотой. Энэ хүдэлмэридэ тон нарин нягтаар нэгэл саг баримталха хэрэгтэй болодог. Тиигээд байхада, эхэ хонидтошье, хурьгадташье аша үрэ ехэтэй байхань дамжаггүй. Гадна хурьгадые эхэһээнь нүхэр Дондоков саг соонь амяарладаг.

Энээнһээ гадна партийна съездын угтамжада зорюулан, социалис уялга абахадаа, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,5 килограммһаа бага бэшэ ноохо хайшалхаб гэжэ үгэеэ үгэһэн бэлэйб. Мүнөө үедэ хонидой шадал бараг. Тиимэһээ мүн энэшье уялга бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Дам саашадаа хэгдэхэ ажал гэхэдэ, яһала олон даа: ондо орохо эхэ хонидоо бэлшээриин хаһада һайнаар адуулха шухала. Тиигээд хүсэ шадал һайса ороһон хойноо искусственна аргаар үрэжүүлгэ хэжэ эхилхэ саг ерэхэ. Эдэ мэтээр лэ хонишодой хэдэг хүдэлмэри түхэрээн жэл соо таһалгаряагүй үргэлжэлжэл байдаг гээшэ. Гүбэ даа...

Үнинэй коммунист Бадмажап Доржиевич Дондоков шэнги зоригтой бэрхэ хонишод жэл бүри хонин һүрэгөө үсхэжэ, совхозойнгоо гол баялигые арьбадхалсажа байдаг. Тэрэнэй аша габьяатай байһандань солыень дурдахада иимэл даа.

П. ВАСИЛЬЕВ.

Хориин район.

Совет орон дотор

ХОНИШОДТО ЗОРЮУЛАГДАҺАН ХҮГЖЭМЭЙ ЛЕКТОРИ

АЛМА-АТА. Аксуатска районой соёлой байшангай национальна инструментнүүдэй арадай оркестрэй шэнэ программа малшадай захилаар табигдаа юм.

Ородой болон хариин гүрэнүүдэй классикын зохёолнууд, арадай урданай дуунууд хээрэ талада зэдэлһээр байна. Һайн дуранай артистнууд талын тосхонуудта тэдэниие бэшэжэ абаһан байгаа. Тэдэнэй үүсхэлээр хонишодто зорюулагдаһан хүгжэмэй лектори нээгдэнхэй. Композиторнуудай зохёол бүтээлнүүдтэй, хүгжэмэй искусствын элдэб жанрнуудтай хүдөөгэй хүнүүдые танилсуулха гээшэ тэрэнэй зорилго болоно. Аксуат тосхондо эмхидхэгдэһэн хүгжэмэй үхибүүдэй һургуулиин хүмүүжэмэлнүүдые хүгжэм дэлгэрүүлхэ хүдэлмэридэ оркестр эдэбхитэйгээр хабаадуулдаг юм.

ЭКРАН ЭЛИШЭЛНЭ

Публицист Г. Боровигай «Үнэн болото байдалай үйлэ» гэһэн зүжэг экран дээрэ буулгагдахань. «Мосфильм» студида «Гранатова олтирогууд дээрэхи» политическа тагнуул тухай фильм буулгагдаба. Т. Лисициан тэрэниие найруулан табяа юм. Гранатова олтирогуудай республика гэжэ нэрэтэй гүрэнэй географическа карта дээрэ үгышье һаань, тэндэ болоһон үйлэ хэрэгүүд тон шухала байна. Багахан оронойе бэеэ даанхай байдалай түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэн, американ империалистнуудай ороной нефтиин нөөсэнүүдые булимтаран абаха һэдэлгэдэ эсэргүүсэһэн. Мүнөөшье түби дэлхэйн олон нютагуудта иимэрхүү үйлэ хэрэгүүд болоно юм.

Фильмын рольнуудта ...тернууд К. Лавров, Р. Пля... Е. Лебедев, Л. Чурсина на...

ОРОНОЙ САБШАЛАН ДЭЭРЭ

Оронoймнай колхоз, совхозуудта малай тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри улам эршэдэжэ байна. СССР-эй Центральна статистическэ управлениин июниин 22-ой мэдээнэй ёһоор, 17,2 миллионһоо үлүү гектарай талмай дээрэһээ ногоон сабшагдажа абтаа. Фермэнүүдтэ 8,5 миллион шахуу тонно үбһэн бэлэдхэгдээ, 19 миллион тонно сенаж, 6,7 миллионһоо үлүү тонно эртын силос дарагдаа, 1,2 миллионһоо дээшэ тонно үбһэнэй гурил татагдаа.

— Олохон районуудта наратай сэлмэг үдэрнүүд оршожо, малай тэжээл бэлэдхэхэдэ ехэ таарамжатай байна,—гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын Тэжээлэй главкын начальник А. Ольяшев хэлэнэ. —Таряашад «ногоон тэжээл» эмхитэй һайнаар хуряажа абахын тула эньһон техникээ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхые оролдоно. Украинада, Белоруссида, Узбекистанда, Литвада, Краснодарай болон Ставрополиин хизаарнуудта, Ростовско областьдо, Хальмагай АССР-тэ үбһэ сабшалгын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Жэшээнь, Украинын бүхы ажахынууд түрүүшынгээ сабшалга дүүргээ.

Һүүлэй долоон хоногой турша соо Россин Федерациин, Азербайджанай сабшалан дээрэ тэжээл бэлэдхэлгын эршэ нилээд дээшэлээ. Гэбэшье нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, Армениин, Ульяновска, Ивановска болон Костромской областьнуудай ажахынууд гээгдэлдэ оронхой.

Энэ жэлдэ ногоо тарижа ургуулгын һайн агротехникэ хэрэглэһэнэй, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар тэжээлэй шанар эрид дээшэлбэ. Узбекистанда—90, Туркменидэ—85, Украинада бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй 70 гаран процентнь нэгэдэхи ба хоёрдохи классай байна. Гэхэтэй хамта Киргизэй ба Дагестанай колхоз, совхозуудта технологи хазагайруулагдана.

Гар хажууршад хаялга ташалан газарнуудта, харгын далан дээгүүр, ойн соорхойнуудта ногоо сабшана.

Шанаржуулан һайжаруулагдаһан газарһаа үндэр баян ургаса хуряажа абалгада ехэ анхарал хандуулагдана. Түрүүшын сабшалгын һүүлээр зарим ажахынууд уһалжа, ногооной гарасые түргэдхэнэ. Ингэжэ ниитын адууһа малда элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэгдэжэ байнхай.

(ТАСС).

МОСКВА. Нийслэл хотын И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ автомобильна завод байгша ондо түсэбһөө гадуур 1.100 ашаанай машина, 500 холодильник үйлэдбэрилэн гаргаха уялгатай юм. Үйлэдбэриин нөөсэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхын, эрдэм, техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлхын, материал, элшэ хүсэ алмахын түлөө социалис мүрысөөн эндэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ЗИЛ-эй Түбэй лабораториин урашуул —инженер-конструктор Б. М. Солоницын, наладчигууд М. А. Пастухов, В. В. Кондратьев. Эдэнэр «ЗИЛ-130» машинын зарим детальнуудые үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ нэбтэрүүлһэн ухаалан зохёолгынгоо түлөө ВДНХ-гай алтан, мүнгэн ба бронзо медальнуудта хүртөө юм.

ТАСС-ай фотохроника.

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ—ҮНДЭР УРГАСАДА

ПААР—УРГАСЫН ҮНДЭҺЭН

Саһа, бороо бага ородог, ган гасуурта ходо дайрагдадаг нютагуудта газарай үрэжэл паарай поли дээрэһээл хүсэ абадаг гээшэ. Энэмнай эрдэмээр ба бодото ажабайдалаар арсашагүйгөөр лаблагдаһан байха юм. «Миин байдаг» таряалан гээшэ гэжэ буляалдадаг саг үнгэрөө. Нэгэтэ таригдангүй үлэһэн поли тэрээндэ үзүүлэгдэһэн анхарал хайрые үлүү ехээр харюулдаг байна бшуу.

Мүнөө үедэ сэбэр паар хадаа анханайнгаа агууехэ хүндэ ямбые һэргээбэ. Тэрээндэ ямараар хандаха тухай ямаршье маргалта байха ёһогүй. Ороной элдэб зононуудта газар таряалангай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, тэрэниие тогтууритай ургасатай болгохо талаар эгээн шэнэ зүбшэлнүүд дотор энээн тушаа хүсэд харюу үгтэнхэй. Мүнөө үе сагай газар тарялалангай эрилтэнүүдые хангахаар паартай ямар севооборотуудые хааһа, юундэ хэрэглэхэ ёһотойб гэжэ тэндэ элишэлэгдэнхэй.

Газар таряалан эрхилхэ научна зүбшэлэй энэ гуримуудһаа хаанаб даа гэдэргээ үшөө сухарижа байгаа һаа, тэрэниие нютагһаа эхитэй «үүсхэл» гэжэ тоологдохо зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, 1980 оной декабрьда Москвада болоһон агрономическа зүблөөн дээрэ тэрэ буруушаагдаһан байгаа һэм шуу.

«Хэды шэнээн паартай байхаб гэжэ түбһөө тогтоогдохогүй. — гээд СССР-эй хүдөө ажахын министр В. Месяц элидхэл дотороо тэмдэглээ һэн. — Эрдэм-шэнжэлгын эмхи зургаануудай зүбшэлһөө үндэһэлэн, тэрэнэй хэмжээн байра дээрээ, ажахы бүхэнэй бодото байдалда зохилдуулан, тодорхойлогдохо ушартай»

Тиин паар гээшэ хүдэлдэг, заһабарилгада байһан поли гэжэ агрономическа талаар ойлгогдодогыень мартажа болохогүй. Тарилга хүүлэнгүй амаржа байхадаа, тэрэ зэргэлээд байһан тарилгын газарһаа бага бэшэ, харин бүри үлүү ехэ анхарал татаха ушартай. Юуб гэхэдэ, паар гээшэ саг соогоо хахалагдаха, һайнаар утэгжүүлэгдэхэ, буртаг ногоогүй, ходо сэбэр байлгагдаха зэргэтэй бшуу.

Зүгөөр тэрэмнай ерээдүйдэ баян ургаса үтэхөөр хүсэд һайнаар бэлдэгдэдэггүй. Энэ гэмшэлтэй. Жэшээнь, нёдондо тала газартай районуудай ажахынууд паараа эрхим болзортонь хахалжа үрдеэгүй һэн. Мүнөө жэл энэ хэрэг зарим тэды һайжараа. Нажарай эхилжэ байха үедэ орон доторнай 10 миллион гектар паар (хара паар оруулалсан) хахалагдаад байгаа гэхэ гү. али нёдондоной энэ үеынхиһөө хоёр миллион гектараар ехэ болоно. Энэ хүдэлмэри Россин, Украинын, Казахстанай таряа ургуулдаг талала урдынхиһаа хурданаар ябуулагдаа.

Тиигэбэшье тэрэнэй эршэнь һанаһанда хүрэнэгүй. Сэбэр паар бэлдэхэ эгээн зохид болзор үнгэржэ байна. Зунай саг механизаторнуудые яаруулна. Тэдэнэр өөһэдынгөө ажал хэрэгые сэгнэхэдээ, үнгэрһэн сагайхяар бэшэ, харин сэрээдүйн эрилтэ хангахаар боломжолхо зэргэтэй. Яахадааб гэхэдэ, ойрын нэгэ-хоёр жэлэй туршада энэ хүдэлмэриин хэмжээн бүри ехэ болохо байна ха юм.

Жэшээнь, Хойто-Кавказай гандадаг талада сэбэр паарай хэмжээе хоёр миллион гектар хүрэтэр үргэдхэхөөр хараалагдаа. Дон талын зүүн районуудай севооборотуудта хахалагдадаг газарайнь 20 процентые паар эзэлхэ байна. Ставрополиин гандадаг районуудта тэрэнь 25 процентдэ хүргэгдэхэ юм. Түбэй Хара хүрьһэтэ зонын таряанай севооборотуудта хахалагдадаг газарайнь 4—5 процентые паар болгохоор эрдэм наукын эмхи зургаанууд дурадхана.

Тиин Поволжиин болон Оренбургын областьнуудай тала газарай районуудта тарилгын хубааирилгые бүри нарижуулан һайжаруулха илангаяа шухала болонхой.

Энэ зонын олохон районуудай ажахынуудта ороохо тарянай тогтууритай һайн ургаса лаб абажа байхын тула сэбэр паарай хэмжээе 1,5—2 дахин үргэдхэхэ хэрэгтэй. Эндэ үтэгжүүлэгдэһэн. Һалхиинһаа хамгаалха ургамалнуудые захаарнь тариһан паар бэлдэгдэхэ ушартай. Хойшодоо Поволжидо хахалагдадаг газарайнь 3,2 миллион гектар, Оренбуржьедэ —багсаахада, 900 мянган гектар паар болгогдохо ушартай.

Паарай үргэдхэгдэхэ тума Сибириин ажахынуудта газар таряалангай ургаса найдамтай боложо, ашаг үрэнь дээшэлхэ жэшээтэй. Энэмнай нэн түрүүн онсо үнэтэ шэнииcэ, тэрэнэй хүсэтэ ба хатуу сортнуудые ургуулха талаар мэргэжэһэн районуудта тудаха байна.

Украинын болон Казахстанай тала газарай колхозууд болон совхозууд газар таряалан эрхилхэ гуримай энэ шухала хэрэгтэ анхаралаа дээшэлүүлбэ. Жэшээнь, Украинын механизаторнууд паар бэлдэхэ нёдондоной графигһаа 140 мянган гектараар, шэнэ газар ашагладаг таряашад 300 мянган гектарһаа үлүүгээр түрүүлжэ ябана.

Паар гээшэ газарай үрэжэл болон ургаса дээшэлүүлдэг арга юм гэжэ мэдэгдэһээр 500 гаран жэл болоо. Энэ хугасаада тэрэнэй агрономическа хуби заяанда олон юумэн үнгэрһэн байна. Мүнөө энэмнай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүдэлнэ. Газарайнгаа үрэжэл хэзээдэшье һалгаахагүйн тула тэрэнээ тарилгаһаа амаруулжа байха гээшэ тала газарай таряалангай хуули ёһонь бшуу даа.

Д. СМИРНОВ.
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

АЖАЛШАДТА ТААТАЙ ЗОХИД БАЙХЫН ТУЛА

Танине ямараар ханганаб

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй ажалай эршэ үдэр бүри үргэн дэлисэтэй болоно. Партиин XXVI съезд дээрэ баталан абтаһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула бүхы ажалша коллективүүд шармайн хүдэлнэ.

Энэ тоодо манайшье горпромторгын коллектив өөрынгөө бодото хубитые оруулхаар эрмэлзэнхэй. Урдаа табигдаһан уялга, зорилгонууд тухай хөөрэлдэхынгөө урда арбадахи табан жэлэй туршада туйлагдаһан зарим тэды амжалтанууд тушаа тогтожо, һайшаалтайшье, дутуу дундатайшье ушарнууд тушаагаа бодомжолон үзэлтэй. Үнгэрһэн табан жэлдэ хүн зондо 472 миллион 897 мянган түхэригэй эд бараан худалдагдажа, түсэбнай 3 миллион 61 мянган түхэригөөр үлүүлэгдэһэн байна. Худалдан абагшын магазинай таһагта өөрөө ороод, хэрэгтэй эд бараа дуран соогоо шэлэн абахадань зохисотой эрхэ байдал тогтоохо гээшэ тон шухала, таарамжатайшье гэжэ элирүүлэгдээ.

Коллективэймнай бүридэлдэ ородог ажахын тоосооной шэглэлтэй арбан магазин табан жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргээ. Тэрэ тоодо 40-дэхи, 17-дохи, 70-дахи, 28-дахи, 1-дэхи, 32-дохи, 83-дахи, 74-дэхи магазинууд, мүн «Дом торговли» ба «Юбилейный» универмаг социалис уялгануудаа болзорһоонь урид сүм дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ һэн. Ажалайнгаа эмхидхэлые һайжаруулһанай ашаар өөһэд өөһэдынгөө коллективүүдые түрүүшүүлэй тоодо гаргаһан магазинуудые даагшанар О. В. Масальская, Е. И. Сусликова, Г. Н. Уланова, Н. Н. Басангова, О. М. Очереднюк ба бусадшье олон хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа гараа.

Эндэһээ уламжалан, хүн зониие эд бараагаар элбэг һайнаар хангаха хүдэлмэри хэр ябуулагдааб гэһэн асуудалые хаража үзэлтэй. Урдын жэлнүүдтэ орходоо, дурсагдагша хутагаа соо торгон бүд, дотор хубсаһа, эхэнэрнүүдэй хэрэглэлэй зүйлнүүдые худалдалга нилээд һайжараа. Энэ зорилгоор ондоо область ба республиканuудта үнгэргэгдэһэн яармагуудай үедэ яһала ехэ эд бараан худалдан абтаад, манайда асарагдаа һэн. Олоной хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулхын тула хүн зондо нэмэлтэ туһаламжа үзүүлхэ, тодорхойлбол, тусхай захилаар хубсаһа эсхэхэ, оёжо үгэхэ гэһэн шиидхэбэримнай тон зүйтэй гэжэ тобшолонхойбди.

Гэхэһээ гадна оёдолой «Туяана» нэгэдэлтэй, Улаан-Үдын трикотажна фабрикатай, Буряадай модо болбосоруулдаг ба мебель хэдэг комбинадтай, бусадшье зарим предприятинуудтай түсэхай хэлсээн баталагдажа, энэ хэлсээнэй ёһоор магазинуудта эд бараан оруулагдаа. Жэшээлхэдэ, модо болбосоруулгын ба мебель хэдэг комбинат шэнэ түхэлэй 310 оро бүтээжэ, магазинуудта тушааһан байна. Үнгэрһэн жэлдэ эрэшүүлэй костюмууд, эхэнэрнүүдэй ба хүүгэдэй пальто урдынхиһаа олоор худалдагдаа.

Гэхэтэй хамта хүдэлмэридэмнай бии байһан дутагдалнууд тухай дурдалтай. Нэн түрүүн, оптово баазануудтай ябуулагдадаг хүдэлмэри үшөөл хангалтагүй һула гээд сэхэ хэлэмээр. Эндэ нэн түрүүн баазануудай түлөөлэгшэд, мүн манайшье хүдэлмэрилэгшэд гэм зэмэтэй. Хүдэлмэриинь дүнгүүдые абаад харахада, баазануудай олонхинь горпромторгые түсэбэй ёһоор эд бараагаар хангана гүй. Жэшээлхэдэ, «Росторгодежда» бааза оёмол хубсаһа 38 процентээр, трикотажна зүйлнүүдые 5 миллион түхэригөөр дутуу үгэһэн байха юм. «Обувьторг» бааза 520,0 мянган түхэригэй арһан гутал дутуу үгөө. Саашань тоолохо болоо һаа, «Росгалантерея», «Росхозторг», «Роскультторг» гэһэн баазанууд һанаһанда хүрэмөөр эд бараагаар хангана гүй. Предприяти болон баазанууд шанар муутай эд бараагаа магазинуудта табиха һэдэлгэ гаргана. Энэ талаар хиналта, шалгалта хэгдэнэ, голодоһондо ороһон эд бараан, хубсаһа хунар һөөргөө эльгээгдэнэ, бусадшье хэмжээнууд абтана. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, нютагай промышленностиин предприятинууд үйлэдбэрилэн гаргадаг продукциингаа шанарые һайжаруулха зэргэтэй гээд һанагдана. Илангаяа гэр байрыемнай шэмэглэдэг мебель бүхөөр, шэнэ түхэлтэйгөөр, таатай зохид үнгэ шэрэтэйгээр хэгдэхэ ёһотой.

Горпромторгын материально-техническэ бааза 136 предприятиһаа, тэрэ тоодо 14019 дүрбэлжэн метр талмайтай 85 магазинһаа ба 51 киоскһоо бүридэнэ. Табан жэлэй туршада хэдэн шэнэ магазинууд ашаглалгада тушаагдажа, худалдан абагшадые баярлуулаа һэн. Хүдэлмэрсэ урагшатай ябуулхын, хүн зониие культурнаар хангахын тула худалдаа наймаанайнгаа талмайе зүбөөр хэрэглэхые оролдонобди. Энэ талаар эд товараа нэгэ байраһаа нүгөө байрада оруулхашье ушар болодог. Магазинуудта бии байгаа эд бараан тухайгаа олониитэдэ дуулгажа, наймаагаа гүйсэтэй болгонобди. Энэ хэрэгтэмнай республикын радио ба телевидени, газетэнүүд туһалдаг гээшэ. Гэбэшье элдэб витринэ шэмэглэн гоёолго, выставкэ-худалдалгануудые, ярмаг олон базаарнуудые үнгэргэлгэ үшөөл үсөөн гэжэ һанагдана.

Эд бараа наймаалха түсэбэй дүүргэгдэһые онсолон тэмдэглэһэнэй удаа мүнгэ зөөриеэ дутаахагүй, эд бараагаа зүбөөр хадагалан худалдаха гээшые мүн лэ шухала гэжэ тоолонобди. Энэ талаар «Баяр», 1-дэхи, 83-дахи, 70-дахи магазинуудай наймаалагшад А. Ф. Барова, Г. П. Срыбная, Л. М. Иванова, Е. Д. Бартаева гэгшэд ба бусад олон һайшаал, магтаалда хүртэһэн байха юм. Теэд совет худалдаа наймаанай дүримүүдые хазагайруулха ушарнууд үшөөл олон. Ажалдаа харюусалгагүйгөөр, хайша хэрэгээр хандаһан наймаалагшадые нүхэдэй сүүдүүдтэ, хуулиин ёһоор хэһээхэ болоходоно. Тиимэһээл наймаалагша бүхэн һэримжэтэй наринаар, һэргэг хёрхоор ажаллажа, гүрэн түрын найдабари харюулхые оролдохо зэргэтэй. Залуу мэргэжэлтэдые һурган хүмүүжүүлгын, кадрнуудые нэгэ газарта тогтууритай болгохо хүдэлмэридэ горитой анхарал хандуулхабди. Мүнөө дээрээ горпромторгдо дээдэ һургуули дүүргэһэн 95, тусхай дунда эрдэмтэй 334 хүн хүдэлнэ. Дунда һургуули дүүргээгүй хүдэлмэрилэгшэд нэгэ хэды үлэнхэй. Мэргэжэлтэдэйнгээ соёл болбосоролые дээшэлүүлхэ, худалдан абагшадые культурнаар хангажа һургаха гээшэ коллективэймнай хамтын оролдолгоһоо сэхэ дулдыдаха хэрэг мүн.

«Совет хүниие эрхим һайнаар хангаял» гэһэн уряа доро дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үедэ наймаалагшадай, мүн бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабаринь дээшэлнэ, үйлэдбэриин амжалтанууд, баясуулан урмашамаар дүнгүүд тодорно. Социалис мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргэ, арга боломжонууд тушаа хөөрэлдөөнүүд, суглаанууд үнгэргэгдэдэг. Тиимэһээ коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ коллективэймнай 1,5 мянган хүдэлмэрилэгшэ хабаадалсана, эдэнэй 440-ниинь ба 27 бригада энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. «Эрхим һайнаар хангадаг предприяти» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хүдэлөөндэ бүхы магазинуудай коллективүүд оролсонхой. Һонирхолтой, ульһа зали бадараамаар үүсхэлнүүдые гаргадаг, зохёохы ёһоор ажалдаа хандадаг коллективүүд олон.

1981 оной эхинһээ арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ бата найдамтай үндэһэ һуурине табиха зэргэтэйбди гээд дүүрэнээр мэдэрмээр ааб даа. Эгээл тиимэһээ энэ табан жэлэй дүнгүүд тухай урма баяртайгаар олониитэдэ дуулгахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлнэбди.

Г. ЦЫБИКОВ,
Улаан-Үдын горпромторгын директор.

Хяагтын комсомолой организациин

байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо

ЭНДЭҺЭЭ ЭХИТЭЙ

1921 оной июнь һарада Хяагта хотодо (урдын Троицкосавск) комсомолой уездын организациин түрүүшын съезд үнгэргэгдэһэн юм. Тэрэ үедэ уездэ РКСМ-эй II эхин организаци тоологдодог, гэшүүдынь бүхы дээрэ 200 шахуу хүн һэн. Хүшэр хүндэ үлэсхэлэн хооһон үе саг байгаа. Съездын делегадууд Менза, Тошка, Шара-Гол гэһэн һууринуудһаа 2—4 үдэрэй туршада ябагаар ябажа, Троицкосавск хүрэһэн юм. Хоноолгын газар үгы, айлнуудта орожо гү, али гадаашье хоноходо ушар гараа һэн.

Съездын нээгдэхэдэ, делегадууд сагаантанай ба барон Унгернын баандануудай гарһаа ами наһаа алдаһан РКСМ-эй гэшүүдэй, тэрэ тоодо Елена Волковагай дурасхаалые хүндэлэн, минутын туршада дуугай зогсоо һэн. Удаань гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ. Комсомолой организацинуудай хүдэлмэри, РКСМ-эй гэшүүдэй олошоролго, һуралсал тухай ба бусадшье асуудалнуудаар һонирхолтой хөөрэлдөөн болоо. Бүхы комсомолшууд залуу Совет засагай дайсадтай тэмсэлдэ эдэбхитэй хабаадалсаа, партиина организацинуудай үгэһэн даабарине дүүргэхын тула хэмжээнүүдые абаа. Политическэ хаалтада байгаад, 1919 оной һүүл багаар сагаантанда зэрлиг муухайгаар тамалуулан алуулһан 1600 революционернүүдые хүдөөлүүлгэдэ хабаадалсаһан байха юм.

Энэ үеэ хэлэгшэдые тэмдэглэхэ болоо һаа, РКСМ-эй Топкын эхин организациин секретарь Иван Климовичые нэн түрүүн дурдалтай. Тэрэнэй эмхидхэл, хүтэлбэри доро хүбүүд, басагад үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлэй үдэшын һургуулида ябадаг, шажан мүргэлые шүүмжэлһэн үдэшэнүүдые үнгэргэдэг, уран һайханай кружок эмхидхэдэг, өөһэдөө тарижа ургуулһан ороонo тарягаа үлэсхэлэн байдалда ороод байһан Бодо шадалай хүн зондо эльгээдэг һэн.

Уездын комсомолшууд бэрхэшээлтэй, хүшэр хүндэ эрхэ байдалда ажалладаг байгаа. Троицкосавск хотодо комсомолой организаци байгуулжа, залуушуулые эдэбхижүүлэн элсүүлхын тула РКСМ-эй губкомһоо К. А. Аникина нишэ эльгээгдэһэн юм. Тэрэ дурсалганууд соогоо иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Түлеэ залжа өөһэдөө бэлэдхэдэг һэмди. Үмдэхэ хубсаһан, гутал, эдеэ хоол дуталдадаг, хэзээ нэгэтэ садхалан байһан ушарнайшье үсөөн бэлэй. Хүдэлмэриингөө түлөө түлөөһэ мүнгэ абадаггүй байгаабди. Тэрээшье уруу дуруу ябагдаагүй, залуу наһанай охин соо эдебхи үүсхэлээ бадарган ябаһан үе бэлэй...»

Дараха, үлдэхэнь тиимэшье аймшагтай бэшэ һэн. Энээнһээ гадна ангиин дайсад комсомолшуудые мүрдэдэг, элдэб заналта хэдэг байгаа.

1921 оной энэл һарада Монголой газар дээрэ байһан барон Унгерн Троицкосавск хотодо добтолон ороо. Большевигуудай түсэбүүдээ бэелүүлхын тула тэрэ майн 21-дэ «Комиссарнуудые, коммунистнуудые гэр бүлэтэйнь хюдаха» гэһэн захиралта үгэһэн байдаг.

Комсомолшууд иимэ захиралта тухай мэдэжэ байгаашье һаа, аюулһаа айнгүй, коммунистнуудтай сүг байлдаанда ороо бэлэй. Алексей Смолянский, Петр Эдинг, Николай Бутаков, Маруся Банина, Галина Колбина, бусадшье эрэлхэг зоригтойгоор байлдаһан, шархатаһан сэрэгшэдтэ медицинскэ туһаламжа үзүүлһэн юм. РКП (б)-гэй Алас-Дурна хизаарай III конференциин делегадууд Троицкосавск руу иимэ удхатай телеграмма эльгээгээ бэлэй: «Барон Унгернын баандые, дайсадые ажалшан арадай илан хюдаһааринь амаршалаад, Троицкосавскын районой арадай-революционно армиин сэрэгшэдтэ халуун баяр хүргэнэбди! Илалтын тугые гартаа шангаар адхан, урагшаа дабшаял. Арадай-революционно арми мандаг лэ!»

Сүхын арһанай заводто комсомолой түрүүшын организациин байгуулагдаһые дурдамаар. РКП (б)-гэй прибайкалиин губкомоор нишэ зууршалагдаһан Елена Волкова энэ организацине байгуулаа бэлэй. Сүхэ нютагта ажаһуудаг үндэр наһатайшуул Е. Ф. Посохова, А. И. Коробенков, С. И. Томсон гэгшэд дурсалганууд соогоо эрэлхэг зоригтой, эдэбхитэй комсомол басаганай ажал ябуулга тухай хөөрөө һэн. Тэрээшье 18-тайхан Елены революциин дайсад зэрлиг муухайгаар тамалан алаһан юм. 1921 оной июниин 26-да «Красное Прибайкалье» гэһэн газетэ [illegible] бэшэһэн байдаг: «Елена Волковагай дайсадай гараар алуулһан ушар бусадые айлгаха, һүрдөөхэ бэшэ, харин һүүлшынгээ амин дээрэ байлан хуушан засагтай тэмсэлдэ уряална. Залуу үетэн Еленын замаар, тэмсэлэй замаар урагшаа дабшахал».

Уездэй комитедэй бүридэлдэ Поликарп Вьюков, Мина Южук, Иван Решетников ба бусадшье эдэбхитэд оруулагдаа һэн. Тэрэ гэһээр 60 жэл үнгэрөө. Хяагтын районой түрүүшын комсомолшуудай саашанхи хуби заяан тухай хэлэхэ болоо һаа, заримайнинь партиина хүдэлмэрилэгшэд, нүтөөдүүлынь багшанар, арадай ажахын түрүүшүүл, Совет Армиин командирнууд болоһон байха юм. Хорёод оной комсомолшууд эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадахадаа, баатар зоригтой ульгэр жэшээ харуулаһан. Манай нютагай хүн, хорёод оной комсомолец, мүнөө отставкада гараһан полковник И. Т. Старчак тухай Советскэ Союзай маршал Г. К. Жуков 1966 оной декабриин 15-да «Литературна газетэдэ» иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Майор И. Т. Старчак 400 сэрэгшэдые ударидажа, өөрынгөө бодомжоор Угра гол дээрэхи Хары хаагаад, хүүргыень тэһэлһэн байна. Фашистнарай мотокорпусой дабшалгада иигэжэ саад ушаруулагдаа. Энэ хадаа илалтада тон шухала байгаа бшуу».

А. СУРМАЧ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ байшан соо уездын комсомолшуудай түрүүшын съезд үнгэргэгдэһэн юм.

Авторай фото.

СОВЕДЭЙ ТООСООН

Мухар-Шэбэрэй районой арадай депутадуудай Түгнын сельскэ Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи ниитын эмхинүүд болохо эхэнэрнүүдэй совет, нүхэдэй сүүд, арадай һайн дуранай дружина, һургуулинуудай дэргэдэхи түрэлхидэй комитет һүүлэй үедэ ажалаа эдэбхижүүлээ. Сельскэ Соведэй харьяата тосхон бүхэндэ үйлсын комитедүүд, ниитын гурим сахиха пунктнууд эмхидхэгдэнхэй юм. Үнгэрэгшэ жэлнүүдэй хугасаа соо тус эмхинүүд «Эрдэм» совхоздо ажалай журам шангадхаха талаар горитой хүдэлмэри ябуулаа. Бүхы юумэндэ тодхор татадаг архидалгатай тэмсэл эрхилжэ, нүхэдэй сүүдүүд, эхэнэрнүүдэй соведүүд илангаяа шалгараа гэжэ тэмдэглэлтэй. Тэдэнэй абаһан хэмжээ ябуулгануудһаа уламжалан, 14 хүн энэ үбшэнһөө зайлуулагдахын тула аргаламжада эльгээгдээ. Эхэнэрнүүдэй соведэй эдэбхи үүсхэл гаргажа, оролдосотой һайназар хүдэлһэнэйнь ашаар залуушуулай гэр бүлэ бололго дэмбэрэл ехэтэйгээр, баяр ёһололой оршон байдалда үнгэргэгдэнэ. Мүн бүлын, бусад һайндэрнүүдые совет ёһоор, шэнэ гуримаар эмхидхэхэ хэрэгтэ эхэнэрнүүдэй совет горитой хубитаяа оруулна.

Гэбэшье Түгнын сельскэ Соведэй бүхы тосхонуудта энэ хүдэлмэри адли тэгшээр табигдаhaй гэжэ хэлэхын аргагүй. Жэшээлхэдэ, Ново-Спасск, Боом тосхонуудта эдэ эмхинүүдэй хүдэлмэри өөдэ абтанагүй. Эндэхи һайн дуранай арадай дружинанууд, опорно пункт хүдэлмэриеэ гурмшуулаагүй байһаар. Энээнһээ уламжалан, ажалай журам хазагайруулагдана, гэмтэ ябадал гараха ушар үзэгдэнэ. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, гүйсэдкомой заседани дээрэ ниитын эмхинүүдэй түрүүлэгшэнэрэй тоосоон үсөөн шагнагдадаг байна бшуу. Тэрэшэлэн гурим заршам, социалис хуули сахилгын, талаар депутадуудай саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэрие мүнөөдэрэй эрилтэтэй зохилдуулан ябуулха хэрэг анхарагданагүй.

Арадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй районно Соведэй гүйсэдком һая үнгэргэгдэһэн заседани дээрээ Түгнын сельскэ Соведэй ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэрие хаража үзөөд, һайн талыень тэмдэглэжэ, дутуу дундануудаа һаяын сагта усадхахыень тус сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Е. Ерофеевтэ зааба.

Г. БАДМАЕВА,
манай штатнабэшэ корр.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС АПН

БҮХЭДЭЛХЭЙН ТҮҮХЭТЭ УДХА ШАНАРТАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта Совет гүрэнэй хуули гаргадаг дээдын зургаанай хандалга хадаа термоядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие аршалан хамгаалха, арсалдаата асуудалнуудые зөөлэн ёһоор шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн айхабтар ехэ удха шанартай эб найрамдалта ябуулганууд болоно гэжэ гадаадын олохон газетэнүүд, элдэб оронуудай политическэ ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад сэгнэнэ.

Эдэ документнүүдэй дүүрэн текстнүүд СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэлгэтэ эмхиин тусхай документнүүд болгогдожо, ООН-ой штаб-байшан соо тараагдаба. Совет хүтэлбэрилэгшын хэлэһэн үгэ шухала удха шанартай байна. СССР-эй Верховно Соведэй сессиин документнүүдые анхаралтайгаар шэнжэлэн шудалха хүсэлэнтэйб гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь **К. Вальдхайм** тэмдэглээ.

Мүнөө дайнай аюулые зайсуулан сарахын, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхын тула шэнэ, нэмэлтэ хүсэлэл оролдолгонууд хэрэгтэй гэжэ ГДР-эй **«Нойес Дойчланд»** газетэ бэшэнэ. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэгдэһэн энэ тобшолол Леонид Ильич Брежневэй хэлэһэн үгэ, парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта СССР-эй Верховно Соведэй хандалга дотор шэнэ бодото бэелэлээ олоо. Хөөрэлдөөнүүдые хэхэ талаар алдагдаһан үдэр бүхэн термоядерна дайнай аюулые ехэдхэнэ. Эб найрамдалые сахин хамгаалхын, атомна милитаризмын замые хаахын тула хамтын хүсэлэл оролдолгонууд хэгдэхэ. Саг хүлеэнэгүй гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Совет парламентын уряае Венгриин олониитэ, бүхы венгер арад халуунаар һайшаан угтаа гэжэ ВНР-эй Гүрэнэй суглаанай Түрүүлэгшын орлогшо **Ференцне Червенка** мэдүүлбэ. СССР-тэ гитлеровскэ Германиин добтолпоор 40 жэлэй гүйсэжэ байһан үдэрнүүдтэ энэ хандалга гаргагдахадаа, буу зэбсэгүүдые бүтээлгые болюулха, шэнэ дайнай хёмороо зүрижэлдөөе сараха талаар ехэ һануулга болоно.

Мүнөөнэй буу зэбсэг аюултай болоо. Тэрэниие хэрэглэлгэ бүхы хүн түрэлтэнэй сүйрэлдэ аюул тохёолдуулха байна гэжэ тэмдэглээд, сэрэгэй эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта дуратайшуулай харгы зам хааһые Л. И. Брежнев уряалба гээд Румыниин **«Скынтеия»** газетэ онсолон заана.

Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, СССР-эй Верховно Соведэй хандалга, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдаһан эб найрамдалта түүхэтэ программын гүнзэгы удхатай байһые элирхэйлэн харуулна гэжэ Перугай Коммунистиин ЦК-гай Генеральна секретарь, сенатор **Хорхе дель Прадо** мэдүүлбэ.

Советскэ Союзай гаргаһан уряа хадаа буу зэбсэг бүтээн гаргалгые, Европодо ядерна шэнэ түхэлэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдые тодхон табилгые болюулха талаар шухала алхам болоно гэжэ Америкын **«Нью-Йорк дейли ньюс»** газетэ тэмдэглэнэ.

Баруун Германиин **«Штутгартер-цайтунг»**, Иорданиин **«Ар-Рай»** газетэнүүд, Европодо аюулгүй байдал хангахын, харилсаа холбоо тогтоохын түлөө Англиин комитедэй түрүүлэгшэ **Гордон Шаффер** совет хүтэлбэрилэгшын хэлэһэн үгые, СССР-эй Верховно Соведэй хандалгые шэнжэлэн тайлбарилхадаа, эдэ бүгэдэ мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудые дары түргөөр шиидхэхэ харгы зааһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай документнүүд болоно гэжэ тэмдэглэбэ.

МНРП-гэй ЦК-гай УРЯАНУУД

УЛААН-БААТАР. Монголой Арадай революциин 60 жэлэй ойдо зорюулжа, МНРП-гэй ЦК-гай гаргаһан Уряанууд энэдэ толилогдобо. Социальна ба национальна дарлалта мүлжэлгэһөө монголнуудые сүлөөлһэн Арадай революциин феодализмһаа социализмда орохо зам МНР-та нээһэн байна гээд тэдээн дотор тэмдэглэгдэнэ. Советскэ Союзтай аха дүү ёһоной эбдэршэгүй хани барисаан, али бүхы харилсаа холбоон шэнэ общественные байгуулгын замаар хурдан түргэнөөр дабшаха найдамтай эрхэ нүхэсэл болоно гээд Уряанууд соо хэлэгдэнэ.

МНРП-гэй XVIII съездын шиидхэбэринүүдые, республикын арадай ажахы болон соёл культурые хүгжөөхэ долоодохи табан жэлэй түсэбгэ даабаринуудые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхыень МНРП-гэй ЦК оронoй ажалшадые уряалба.

Буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болюулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, бүхы дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха талаар шэглүүлэгдэһэн КПСС-эй ба Совет правительствын эб найрамдалта гадаадын политикые, бүтэмжэтэй һайн дурадхалнуудые халуунаар һайшаажа байһанаа Уряанууд дотор мэдүүлнэ. Хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ һайхан ерээдүй болохо коммунизмые амжалтатайгаар байгуулжа байһан совет арадта МНРП-гэй ЦК халуун амаршалга хүргэнэ. «КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ шэнэ асари ехэ туйлалтануудые амжахыень аха дүү совет арадта хүсэнэбди» гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

Дэлхэйн бүхы арадуудта хандахадаа, уласхоорондын империализм болон тэрэнэй дахуулнуудай эзэрхэг түримхэй харата ябуулганuудта эсэргүүгээр дэлхэй дээрэ эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангахын түлөө эрид шууд тэмсэхыень МНРП-гэй ЦК уряалба.

КАМПУЧИИН АРАДАЙ СУГЛААНАЙ СЕССИ

ПНОМПЕНЬ. Республикын Национальна суглаанай нэгэдэхи сесси июниин 24-дэ Арадай Кампучиин ниислэл хотодо баяраи оршон байдалда нээгдэбэ. Ороной гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадууд олон шухала асуудалнуудые шиидхэхэ байна. Хэдэн һарын урда тээ бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан Кампучиин шэнэ конституциин проектые хаража үзөөд, баталха гээшэ зүблэхэ зүйлэй гол асуудал болоно.

НРПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь Пен Сован энэ сессиие нээхэдээ, олон зуун жэлэйнгээ түүхэ соо Кампучиин арад түрүүшынхеэ ёһотойл демократическа һунгалтада хабаадаба гэжэ тэмдэглээ. Арадай түлөөлэгшэд республикын гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадуудаар түрүүшынхеэ һунгагдаа. НРК-гай Национальна суглаанай нэгэдэхи сесси республикын ниитын-политическэ байдалай шухала үйлэ хэрэг болоно.

Мүнөөдэрэй сесси хадаа американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ, эдэнэй дахуулнуудта эсэргүү, Пекинэй табималнууд болохо Пол Потой ба Иенг Сариин шуһата муухай засаг захиргаанда эсэргүү тэмсэлдэ Кампучиин арадай туйлаһан алдарта илалтануудай үрэ дүн мүн. Энэ тэмсэлдэмнай Советскэ Союз болон бусад социалис оронууд ехэ туһа хүргөө гэжэ Пен Сован тэмдэглээ.

НРПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРПК-гай ЦК-гай секретарь, һунгалта үнгэргэхэ соведэй түрүүлэгшэ Сай Бутхонг гүрэнэй засагай дээдын зургаанай һунгалтада бэлэдхэлэй, тэрэниие үнгэргэлгын үрэ дүнгүүд тухай элидхэл сесси дээрэ хэбэ.

НРПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Кампучиин Национальна аршалан абаралгын нэгэдэмэл фронтын ЦК-гай ба Арадай Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Хенг Самрин Кампучиин шэнэ конституциин проектые бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүд тухай элидхэл хээ. Сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

АРГЕНТИИН КОМПАРТИИН КОНФЕРЕНЦИ

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентинын Компартиин IX национальна конференци эндэ боложо, уласхоорондын байдалые, орон доторхи байдалые зүбшэн хэлсээ.

КПА-гай генеральна секретарь Атос Фава конференци дээрэ элидхэл хэһэн байна. Юрэнхыдөө бүхы дэлхэй дээрэ, тусхайлбал, Латинын Америкэдэ түгшүүрилые улам дэбэргэдэг, дайнай аюулые һүжэрөөдэг империализмын эзэрхэг түримхэй политикада эсэргүү, эб найрамдал хамгаалхын, бэхижүүлхын түлөө арадуудай тэмсэл үргэдэжэ байна гээд тэрэ хэлээ.

Латинын Америкын оронууд Вашингтоной зонхилолгые эрид буруушаана гэжэ элидхэлшэ мэдүүлээ. Эдэнэр бүхы оронуудтай экономическа худалдаа, наймаанай, соёлой, спортын талаар харилсаа холбоое үргэдхэхые, бэеэ даан байдалаа бэхижүүлхые оролдоно. Энэ талаар Аргентинэ шухала үүргэ дүүргэнэ.

Орон доторхи байдал тухай тогтожо хэлэхэдээ, экономикын урдын министр А. Мартинес де Ос гадаадын монополинуудай ба нютагай баяшуулай аша туһада политика бэелүүлдэг байгаа гэжэ КПА-гай генеральна секретарь тэмдэглээ. Энэ политиканинь Аргентинын экономикые хүшэр хүндэ байдалда оруулһан, үргэн олониитын ажабайдалые муудхааһан байна.

Пиночедэй түхэлэй зонхилхы засаг захиргаание тогтоохо гэжэ шармайдаг орон доторхи харгис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудые А. Фава эрид буруушааа.

Зэргэнүүдээ саашадань нягтаар жагсаахыень ниитэ нэгэн программын үндэһөөр тэмсэлээ шангадхахыень элидхэлшэ Аргентинын демократуудые уряалба.

Энэ американ сагдаагай барьяад ябаһан резинэ шиидам гэхэ гү, али бүри тодорхойгоор хэлэхэ болоо һаа, сохюур хадаа тэдэнэй тон шухала зэр зэбсэгынь мүнөө болонхой. Граждан ба социальна эрхынгээ түлөө тэмсэгшэд, америкын «бусад» үндэһэ яһатан болохо негрнүүд, пуэрториканецууд, индеецүүд тэрэ сохюурайнь амта һайсал үзэһэн байха.

Мүнөө США полицинхидай зоргоороо аашалжа байдаг орон болонхой. Тиимэһээл иимэ шиидам барлад ябагшад эзэн ёһоор Америкын хотонуудай үйлсөөр алхална бшуу.

АП—ТАСС-ай фото.

ҺУНГАЛТА ЗАРЛАГДАА

ТЕГЕРАН. Иранай Исламска Республикын шэнэ президентые һунгаха һунгалтын нэгэдэхи шата июлиин 24-дэ үнгэргэгдэхэ юм гэжэ Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ, Саг зуурын президентскэ соведэй гэшүүн аятолла Бехешти эндэ болоһон пресс-конференци дээрэ мэдээсээ. Иранай хүтэлбэрилэгшэ аятолла Хомейниин хүсэлэнгые дэмжэжэ, шажан мүргэлэй ажал ябуулагшадай президентын тушаалда кандидатурануудые дэбжүүлээгүй байһан жэл хахадай урда тээ ороной түүхэдэ түрүүлэн үнгэргэгдэһэн президентын һунгалтаһаа ямар илгаатай байхаб гэхэдэ, мүнөө Исламска республиканска партиһаа, аятолла Хомейниин хараа шэглэлые дэмжэдэг исламска бүхы бүлэглэлнүүд болон эмхинүүдһээ ниитэ нэгэн кандидадые дэбжүүлхэбди гэжэ Бехешти тэмдэглээ. Өөрынгөө кандидатурые дэбжүүлхэгүйб гэжэ тэрэ нэмэбэ. Премьер-министр М. А. Раджаигай хүтэлбэри доро ороной оборонын дээдэ совет хүдэлхэ юм гэжэ аятолла Бехешти соносхобо.

ХИТАД ЁҺОНОЙ МЭХЭ ГОХО

Индонезиин финансын бүлэгөөрхидэй дунда ехэ хэрүүл шууяан болобо гээд Джакартын «Буана мингту» газетэ һаяхан бэшээ һэн. Томо ехэ үйлэдбэриин эзэн, хитад үндэһэ яһанай Но Гиок Бинг гэгшэ мүр сараагүйгөөр үгы болошоһон байна. Ороной элдэб банкнуудһаа тэрэнэй урьһаар абаһан 40 миллиард рупи (60 гаран миллион доллар) мүн лэ хосорон һалаа. Финансын талаар томо зонхилогшо, Сурабайдахи заводууд болон худалдаа наймаанай фирмэнүүдэй эзэн харин, түрүүн, Гонконгын хэдэ хэдэн корпорацинуудай директор гээд Но Гиок Бинг эндэ һайн мэдээжэ һэн. Хитадай бизнесменэй мэхэ гоходо орожо, хэдэн компани панхаруутан хооһорбо бшуу. Хэдэн мянгаад индонезиинхид хүдэлмэригүй үлөө.

Хитадай бизнесменүүд мүнгэнэй талаар эндэхи хүн зониие нэгэнгэ бэшэ мэхэлһэн аа даа. Тэдэнэр Индонезиин экономикодо тон ехэ нүлөө үзүүлдэг юм. Зарим мэдээнүүдэй ёһоор, ороной арадай ажахын 70 процентнь тэдэнэй гарта байдаг юм ха. Но Гиок Бингын олон миллион рупи урьһаар абаһан ушар баримта бүхы юумые тайлбарилна бшуу. Ехэ зөөри зөөшэгүй индонезиец угай хүндэ иимэ ехэ мүнгэн урьһаар хэзээшье үгтэхэгүйл.

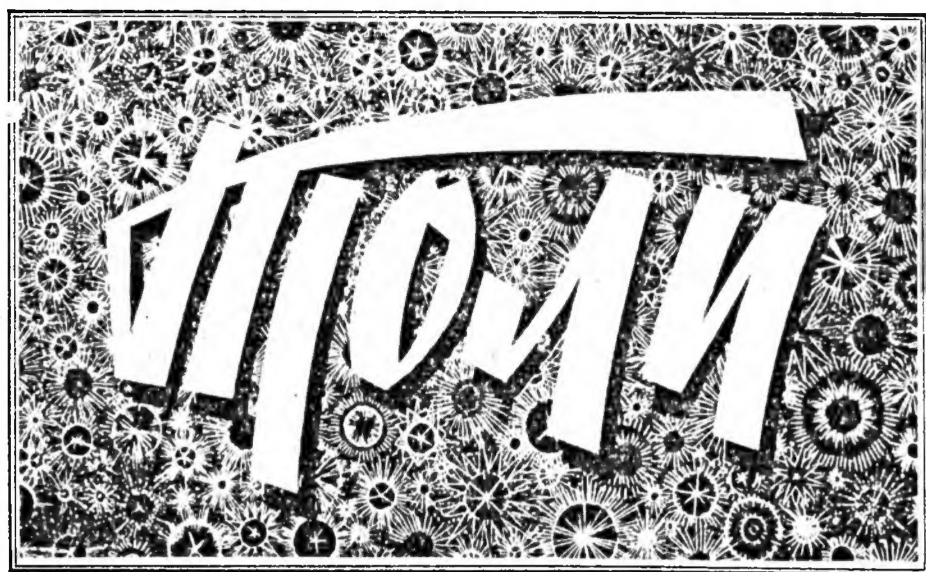
Хитадуудай ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр ороной хүгжэлтэдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг байнаарнь Индонезиин олониитэ һанаата болоһоор үнинэй юм. Пекинһээ захиралтын ороо һаа, тоотой үдэрнүүдтэ хитад капиталистнууд Индонезиин экономикодо эмхи гуримгүй байдал тохёолдуулхадаа магадгүй гэжэ Джакартын «Мердека» газетэ нэгэтэ бэшээ һэн.

Филиппинэдэ иимэрхүү ушар мэнэ һаяхан болоһон юм. Мэдээжэ финансист, хитад үндэһэ яһанай Юдию Ди гэгшэ ехэ мүнгэ үбэршэлөөд, зугадажа ариһан байна. Тиимэһээ Но Гиок Бингын мэхэ гохо тушаа хэрүүл шууяан Индонезиин олониитын анхарал ехээр татаба бшуу.

«Хэрбээ ороной экономикые хинажа байдаг Хитадай бүлгэмэй эгээл мэдээжэ түлөөлэгшэдэй юрын лэ тонуулшад байшахадань, яаха болонобибди?» гэһэн асуудал Джакартада табиха ушартай болоно.

Р. РОМАНОВ.

Джакарта.

ЭНЭ

ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

Буряад уран зохёолшодой шэнэ бүтээлнүүдһээ

Бургалтайн уран бэлигтэнтэй танилсагты

Үлүү хаража, булуу химэлэгшэдые шүүмжэлнэбди

БУРЯАД УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ШЭНЭ БҮТЭЭЛНҮҮДҺЭЭ

Эгэ хорин жэлэй саана Москвагай Горькиин нэрэмжэтэ Литературна институдай дэргэдэхи литературна дээдэ курсада һуража байһан поэт Алексей Бадаевай шүлэгүүд «Шэнэ нэрэ» гэһэн гаршаг доро «Дружба народов» журналда толилогдоһон юм. Поэдэй түбэй журналда гаргаһан түрүүшын шүлэг, зохёолнуудые поэдүүд Олег Дмитриев, Евгений Храмов, Юрий Ряшенцев гэгшэд ород хэлэн дээрэ оршуулһан, элитэ ехэ совет шүүмжэлэгшэ Александр Макаров оролто үгэ бэшэһэн байгаа.

Тэрэ гэһээр Алексей Бадаевай номууд Буряадай номой хэблэлдэ, Москвагай «Советский писатель», «Советская Россия», «Современник», «Молодая гвардия» гэһэн хэблэлнүүдтэ удаа дараалан хэблэгдэн гараа. Мүн «Огонёк», «Смена», «Юность», «Октябрь» гэхэ мэтэ журналнуудта, түбэй газетэнүүдтэ шүлэгүүдынь толилогдожо байдаг.

Мүнөө Алексей Бадаев Буряадай телевидениин болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитедтэ буряад хэлэн дээрэ хэгдэдэг дамжуулганuудай ахалагша редактораар ажаллана.

—Жэлэй эхеэр Буряадай номой хэблэлдэ «Олзоной хиданууд» гэһэн шэнэ шүлэгүүдэйм согсолбори хэблэгдэн гараа, — гэжэ Алексей Данилович һаяхан манай корреспондентдэ хөөрөө. — Мүн нёдондо «Молодая гвардия» хэблэлдэ хэблэгдэһэн номни «Эсэгэ нютаг—Олзомни» (ородоор «Отчий край Олзон») гэжэ нэрэтэй. Юундэ хоёр номой гаршагта Олзон гэһэн үгэ дайралданаб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, эхэ нютагни Олзон болоно, хоёрдохёор наһатай болохо бүри түрэһэн газар дайда хүн бүхэнэй зүрхэндэ бүри дүтэ боложо һанагдадаг, тиимэһээ дурсалга шүлэгүүд мүндэлнэл даа. Саашань нэмээхэдэ, Москвагай «Советский писатель» хэблэлдэ шэнэ номни бэлдэгдэжэ байна. Мүн «Смена», «Октябрь», «Байгал» журналнуудта шүлэгүүдни толилогдохоор хараалагдана, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

А. БАДАЕВ

ЕРЭЭДҮЙМНАЙ, МЭНДЭ!

Эсэгэнэртээ адляар
нүүжэ ябангүй бидэ
ажаһуугаабди эбтэй,
эндэхи зонһоо
үлүү һайншье,
муушье бэшэхэнээр.
Эдлэхэ наһамнай
уруудаа руу табигдаһан
тэргэ мэтээр,
эршэтэй мухарина
зурлаадаа хүрэсэ...

Үглөөнииинь
сэдьхэлээ даран хүлеэхэш
наранай энхэрэл,
үдэшэнииинь, эсэнги,
гуниглахаш, үдэшэжэ
орохо нара...
Аадарай һүүлээр,
оэон мэтээр һорохош
хилээмэнэй хангал,
аалихан уухаш,
мед шэнгеэр амталан,
һая һаагдаһан һү.

Ушаргүйгөөр энеэлдэшэхэш
орилхо тухандаа
ороод байхадаа,
уйлажа мэдэхэш
энеэжэ,
хүхижэ байхын орондо.
Урагшаа дабшалгадаа
нимэл һэн хаш
хүн шэнжэмнай:
ойлгошогүйе—ойлгохо,
гаталшагүйе—гаталха
гэһэн эрмэлзэлнай.

Хүнүүд зэмэлдэггүй һэн
энээнэй түлөө.
Баран ойлгодог һэн
хүсэлгүйгөөр хүнэй
хүн зандаа үлэхэнь
хүшэр гэжэ.
Хүлеэдэг һэн гэртээ түрэлхиднай,
хойшолуулашагүй хэрэгүүд—
ажалдамнай.
Харин бидэ өөһэдөө
хаанаһаашиеб даа
юушье хүлеэдэг һэмди:

һанаандаа байгуулһан
һайхан дангинаяа
хүлеэнэ гүбди, магад.

Алибаа ушарһаа
эльгэ зүрхэндэмнай
бии болоһон мүльһэн
апрельдэ бэшэ, январьта
хайлажа эхилхэ гээд
хүсөө гүбди, магад.

Эрхим хүршэнэр һэмди.
Нимэ хүршэнүүдые
хүсэнэбди танда баһа.
Эбтэй һуугаабди.
Хахасаха сагнай
одоошье ерэбэл даа.
Ябахамнай ингээд лэ.
Уягданхай
ехэшье бэшэ зөөримнай,
ябталагданхай хүсэлнай,
һаруул найдалнай,
энеэбхилэлнай.

Зобоохо юм болол:
Ямар байхаб тэндэ?
манине юун хүлеэнэб?
Мүнхэрэлэй ордон
хүлеэнэ гү манине,
марталганай отог гү али?..
Заншалай ёһоор
минута соо бидэ
һуунабди аниргүй.
Зэдэлнэ гэнтэ
хахасалгын үгэнүүд:
«Уулзатараа!» гэһэнш:үү.

Бэшэ хэзээшье
уулзахагүй шэнгеэр бү бодоел!
Бэшэг ерэнэ гү даа,
удаадахиинь бүри
хүлеэжэ тогтоохобди.
Хоорондомнай хэбтэхэ,
мүнхэрэл мэтэ,
хэмжээгүй ехэ зай—

Юуншье болог, ябахамнай,
энээ зоной дунда
үлэгшэдтэ,
юрэдөө һанагдуужабди
наһанһаа
нүгшэһэн мэтээр.
Юуншье болог, ябахамнай,
тэндэ ерээдүйдэ
манине хүлеэгшэдтэ.
юрэдөө, һанагдуужабди
шэнээр
түрэһэн мэтээр.

БУРГАЛТАЙН УРАН БЭЛИГТЭ

«Нүхэд, манайда ороод гарагты. Холоһоо ябаһан зон гээшэт. Ангаашье ёһотойт. Бууралһаа үгэ дуула, болоһонһоо ама хүрэ гэгдэһэн юм шуу даа. Хоноо һаатнай, хони гаргахабди, үнжөө һаатнай, үхэр гаргахабди. Битнай таанадтаа орходоо, наһатай хүн гээшэб. Дэгэл захатай, хүн ахатай юм. Ахынгаа үгэ дуулаһаниинь дээрэ» гэжэ байжа ульгам жороо хэлээр харгынгаа ханиин дурадхахада, бидэ үнэн зүрхэнһөө баярлабабди.

Дээрэ дурсагдаһан сэхэ хэлэлгэ дэмы эндэ хэрэглэгдэээгүй.. Энээгээр бидэнтэй суг ябаһан хүнэй яряанай хэлэнэй баялигые тэмдэглэхэ һэдэлгэ хэгдэбэ. Тиихэдээ тэрэнние зугааша, хөөрөөшэ хүнэй шог үгэнүүд гэжэ зүбөөр ойлгохые хүсэнэбди.

Буряад дэгэлтэй, эрмэгтэй гуталтай, хадаг бариһан басаган «Орожо хайрлыт!» гэһэндэл, богоһо алхахымнайшье тэндэ бидэниие угтажа байба. Энэмнай, уншагшад, амиды хүн бэшэ, харин гэрэй эзэн Цыбикжап Цыденович Найдановай бүтээһэн зураг ханада үлгөөтэй, угтаба гээшэ. Тиимэһээ автортайнь дары танилсая.

Ц. Ц. Найданов Захааминай районой Михайловкын совхозой хүдэлмэришэн юм. Үбэл, зуниие илгангүй ажахыигаа малшадта газетэ, журналнуудыень тараадаг. Бишыхан мотоциклаараа зундаа хорёод, үбэлдөө 37—38 ондо ондоо гүүртэ, отаранuудаар ябаха ушартай болодог. Тиихэдээ тэрэ асарһан юумэеэ юрэ гэртэ оруулжа табяад гү, али газаа ябаһан хүнэй гартань барюулаад, саашаа гүйлгэшэдэг бэшэ, харин гэртэ орожо, дэлхэй түби, түрэл орон, республика соо болоожо байһан һонин һорьмой дэлгэжэ, хооронь, хэлэжэ үгэдэг зантай юм. Хүхибэл, заримдаа өөрынгөө зохёоһон шүлэгүүдыешье уншажархидаг байха. Теэд тэрэньшье малшадые гайхуулдаггүй ааб даа. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр аяар 1966 оноһоо эхилжэ, нютагайнгаа хүбүүнэй шүлэгүүдые газетэ, журналнуудта уншана бшуу. Районойнь «Ажалай туг», республикын «Буряад үнэн» газетэнүүд, «Байгал» журнал Цыбикжап Найдановай шүлэг, шог ёгто мүрнүүд, поэмэ гэхэ мэтые хэблэһэн байха юм.

Үргэн уужам талынгаа
Үнгын сэсэг суглуулжа,
Үбгэн буурал баабайнгаа
Үльгэр онтохон шагнажа,
Үбдэгынь түшэн һуудагни
Үнэтэй сэнтэй һанагдана

гээд, Ц. Найданов **«Бага наһан»** гэжэ шүлэг соогоо бэшэнэ. Эдээхэн мүрнүүдыень уншахалаар, һүбэлгэн хурса, түбһэндэ өөрэ, арадай аман үгын абдарһаа шагнаха, дуулаха дуратай хүбүүхэнэй образ гараадхиһадал гэнэ бшуу.

Цыбикжап Цыденовичэй малша нүхэд, бусадшье нютагаархиниинь тэрэнэй гансал шүлэгүүдые шагнаад үлэдэггүй, харин нимэ тиимэ зураг зуража үгэхыень гуйдаг юм. Тэрэ түрэл Бургалтайнгаа зураашан гэжэ үнинэй алдартай болонхой. **«Түрэл аялга»**, **«Нютагай шэнжэ»** гэһэн зурагуудынь гэртэнь үлгөөтэй байгаа һэн. Гансахан хуһанай дэргэдэ зогсоод, скрипкэ дээрэ наадажа байһан буряад басаган инагаа хүлеэһэнэй уйдхартай аялга татажа байһаар үзэгдөө бэлэй.

Михайловкын дунда һургуулиин коллектив нютагайнгаа зураашын нэрэ хүндэдэ тусгаар булан түхеэрэнхэй юм. Тэндэнь колхозно хүдэлөөнэй ветеран Очир Хонгорович Банзаракцаевай портрет байна. Һургуулиин һуралсалай талые даагша В. Н. Жарковаһаа тэрэ портрет тухай һанамжыень һурахадамнай, «аргагүй адляар зурагданхай» гэжэ харюусаа һэн. **«Сабшалан дээрэхи уулзалга»** гэжэ зураг мүн лэ анхаралыемнай татаба. Юрэнхы дээрэнь хэлэхэдэ, авторай байгаали тухай зурагуудынь онсохоноор харагдана. «Һургуулиһаа гадна, Михайловкын конторо сооһье, юрэ нютагай айлнуудташье Найдановай бэлэг зурагууд дүүрэн ааб даа», — гэжэ нютаг хүн Д. Г. Баншеева хэлээ һэн.

Теэд Цыбикжап Найданов гансал түрэл нютаг нуга соогоо зураад һуудаггүй, мүн саагууршье хаба шадалаа туршадаг юм. Тэрэ РСФСР-эй ажалшадай уран һайханай бүтээлнүүдые харалгын Бүхэсоюзна фестивалиин I шатын дипломоор 1975, 1977 онуудта шагнагдажа, лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн намтартай. Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойдо зорюулагдан хэблэгдэһэн «Хүдөөгэй уран зураашад—Эхэ ороодоо» гэһэн согсолбори соо Буряадай АССР-эй 28 бэлигтэнэй бүтээлнүүд оруулагдаһан байгаа. Тэдэнэй дунда нүхэр Ц. Найдановай **«Зэдын эрье»** гэжэ зурагынь бии.

Цыбикжап Цыденович Найданов зураха, зохёохо хүдэлмэринүүдээ зэргэ хэдэг гээшэ ха. Тэрэ **«Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойдо»** гэһэн поэмэ хэблүүлһэн байна. **«Нютагайнгаа түрүүшүүлдэ»** гэһэн цикл соонь орден, медальнуудаар шагнагдаһан хүнүүдэй габьяата ажал хэрэг дурдагдана. Мүн «Эхэ орон», «Хуримай харгы», «Утаһан» болон бусад олон шүлэгүүдынь газетэ, журналһаа хайшалагдажа абтаад, тусхай альбом соо няагданхай, яһала бамбагарханаар үзэгдэнэ. Ц. Ц. Найданов буряад хэлэн дээрээ хэблэгдэдэг зүйлнүүдые һонирхон уншадаг, һонирхоһон юумэеэ олондо дуулгахые оролдодог һайхан һанаатай хүн байба. Гэртэнь яһала баян библиотека бии. Өөр тухайгаа хөөрэжэ байхалаа, айлай юһэн үхибүүдэй эгээл дундахинь гээшэб, өөрөө миил хоёрхон басагатайб, худал хуурмаг, үндэһэ баримтагүй юумэнһээ жэрхэдэһэм хүрэдэг гэжэ тэмдэглээ һэн. Эгээл энэ хэлээшэнь зүрхэнһөөнь мүндэлһэн шүлэг соонь ингэжэ баримталагдана:

Бургалтаймнай горхондо
Булангир хэзээш
байгаагүй.
Тэрээн шэнгеэр
сэдьхэлни
Тэнюун сэбэр ябагша.

Тэнюун сэбэр сэдьхэлтэй ябаха гээшэ юунһээшье үнэтэй гэжэ һанагдана. «Эрдэни шулуугаар зөөри хэжэ, эрдэмэй мэргэнээр һомо хэжэ ябаарайгты» гэжэ тэрэл сэдьхэлэйнгээ гүн оёорһоо буулгаһан үреэлынь һайхан бэлэйл!

В. ТОКТОХОЕВА.

«ХАНИ БАСАГАД». Манай штатнабэшэ фотокорреспондент П. Бурмакин ингэжэ энэ этюдээ нэрлээ. Тэрээн дээрэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай дэргэдэ эмхидхэгдэжэ, бүхы республика соогоо суурхаһан «Байгалай долгинууд» гэжэ ансамблиин хатарша басагадые харанат.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Эб найрамдал хамгаалха»— түрүү бэшэг. «Сагаан алтаяа гээлтэгүйгөөр хуряае». «Хайшалагта саг соо дүүрэхэ»— Я. Николаевай статья. «Эхэ ороной шагналнууд барюулагдаба» — ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Алмалгын замаар»—А. Мазеевай статья. «Набшаһата тэжээл бэлдэхэ хаһа ерээ»— Ф. Бадеева, В. Бекетова гэгшэдэй статья. «Ноесэнүүдые бэлэрэн» —Д. Замбулановай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хабаровскын хүгжэмтэ драмын театрай гастрольнууд». «Хилын саанаһаа».

Дүрбэдэхи хуудаһанда. А. Бадаевай шүлэгүүд. «Үйлсэмнай эзэтэй байха ёһотой» —А. Коротаевагай статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Буратинын выставкэ».

Улаан-Үдэ. 11.05— «Соёлой һонинууд» (буряадаар). 11.35— «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 11.45 —«Хэн түрүүлхэб?» 12.45 —Киноочерк.

Орбита-3. 12.55—«Спортлотогой» 26-дахи тираж. 13.05— «Донгузта юун дутанаб?» — баримтата фильм. 14.05 — «Һолонго». Арадай уран бэлигэй IV уласхоорондын телевизионно программануудай фестиваль. Мадагаскар. 14.30 — «Хүн, газар, юртэмсэ». 15.15 —«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 15.30 — «Неоткрытые острова» —уран һайханай фильм. 16.40—«Ан амитанай ажамидарал». 17.40 — «9-дэхи студи». 18.40—«Манай амаршалгануудые хүлеэн абагты» — хүгжэмтэ дамжуулга. 19.45— Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 20.20 — «Дело Артамоновых» —телезүжэг. (2-дохи хэһэг). 22.00— «Время». 22.35 — «Дуулая, нүхэд» — хүгжэмтэ дамжуулга. 00.30—Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 11.05 — «Уран зураашад тухай хөөрөөн». РСФСР-эй габьяата уран зурааша И. Обросов. 11.40— РСФСР-эй арадай артист И. Безродный наадаха. 12.00 — «Танай уншадаг номууд».

Улаан-Үдэ. 12.55— «Булочка» —уран һайханай фильм. 14.15 — Баримтата фильмүүд.

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 — Молчановай «А зори здесь тихие...» гэжэ оперо. СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрай зүжэг. 17.35 — Хүнгэн атлетикээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР—ГДР. Тбилисиһээ дамжуулга. 18.20 — «Илагшад». Фронтдо нүхэсэгшэдэй клуб. 3-дахи добтолхы армиин ветерануудтай уулзалга. 19.45 — «Хүгжэмтэ киоск». 20.15 — «Элүүр энхын булан» —эрдэм дэлгэрүүлгын дамжуулга. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Фигэ ушаралта ябадалнууд»—мульфильм. 21.15—Спортивна программа. 22.00 — «Время». 22.3[illegible] —«Аревик» — уран һайханай фильм. (1-дэхи, 2-дохи серинүүд).

САГАЙ УЛАРИЛ

Сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуулта саг зуур бороо орохо, заларлаадшье абаха. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 20—25 градус дулаан байха хүлеэгдэнэ.

Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэдэ сэлмэлгэтэ бүрхэлгэтэй байха, шиг ногоон орохогүй. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 23—25 градус дулаан болохо.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

Будамшуу

ҮЛТЭГ ХОМХОЙШУУЛАЙ ҮҮДЭН ХААГДАҺАЙ

Нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ Константин Михайлович Ивановой заримдаа элдэб гоё удхатай зүүдэ харадаг болоһыень хүн бүхэн хаанаһаа мэдэхэ бэлэй. Тэрэ зүүдэнһээ байха өөр тухайгаа илангала талын хүндэ нэгэшье үгэ алдадаггүй заншалтай гэлсэгшэ. Зүүдэниинь ямархан удхатай байгаа хаб гэжэ һонирхоболтнай, шэнэхэн, нугараагүйхэн арбанан улаан, хорин таба, табинай хүхэ-ногоон шарбуунсануудые хаанаһаашьеб абаад, адхаараа дүүрэтэр бажуужа, хармаандаа шэглэжэ байһаншуу зүүдэ хирэ-хирэ болоод лэ маналаг байгаа юм ха.

Зүүдэншье һаа, зүүдэн ааб даа. Бодото дээрээ бэелхэнь хүшэр һэмнай. Нэгэтэ ажалайнгаа хэрэгээр правлениидэ ерэхэдэнь, колхозой түрүүлэгшэ Денис Прокопьевич Болонев уулзажа:

—Константин Михайлович, Улаан Үдэ ошохо болобот. Тэндэхи колхозой дэлгүүртэ ярмаг үнгэрэгдэхэнь. Эндэһээ үхэрэй, хониной, гахайн мяха абаашажа худалдаха болобот. Дээрэһээ нимэ даабари абаабди. Районой бусад ажахынууд мяхала абаашаад наймаалжа захалаа хэбэртэй. Захадашни туһалагшадые үгэхэб. Лаптева, Вишнякова хоёр ошолсохо. Үни болохогүйт. Наймаантнай түргэн үнгэрхэ. Килограммыень 2—3 түхэригөөр худалдахада, мяхан түргэн лэ һалашаха ха юм. Мүнгыень колхозой кассада тушаахаг. Абаашаха мяхантнай Варвара Артамоновна Пыкинагай складта бэлдэгдэжэ, сугларжал байна. Үглөөдэрһөө ошогты, — гэжэ хэлэхэдэнь, Константин Михайлович Иванов үгэ дуугүй зүбшөөгөө юм.

Колхозойнгоо адар томо ашаанай автомашинада 1478 килограмм үхэрэй, хониной, гахайн галартайхан мяха, 141 килограмм гэдэһэ дотор ашаад, ниислэл хотынгоо ажалшадта наймаалха болоһондоо булай ехээр баярлажа, уялгата ажалаараа ерэһэн хэрэгээ шиидхэхэеэшье мартажархёод, гэртээ шэглэн гэнхэлээ бэлэй. Байшан гэрэйнгэ богоһо алхаһаар һамгандаа хандажа:

—Үглөөдэрһөө город ошохо болооб. Колхозой мяха худалдахаш гээ. Килограммынь 2—3 түхэригөөр наймаалагдаха. Мяханай хоморшог һаань, зарим хубиинь дүрбэншье түхэригөөр ябуулхада, хэн мэдэхэб. Намтай хамта хонжоо наймаанай харгы хүсэдөөр мэдэхэгүй хоёр эхэнэр ошолсохо. Тэдэнэртэ наймаалуулхагүйб. Абаашаһач мяхаяа хаража һууна бэзэ. Юрэдөө энээхэнһээ юу хээ бажуухадажал абаха байна. Иимэ арга дахяад ушархагүй. Одоол миниин олзо, талаан болоо даа, — гэн хөөрэжэ захалба. Һамганиинь үелһэн нүхэрэйнгөө ингэжэ шунахайрангяар хэлэхэдэнь һэргылжэ:

—Костя, үлүү хаража, булуу химэлээ гэлсэгшэ. Үлүү ехээр бү олзорхо. Газаагаа бариһан үмсынгөө гахайнуудай нэгыень шаруулһалжа худалдаһаншни дээрэл байгаа, —гэхэдэнь, Константин Михайлович:

—Хожом хойно худалдуужабди. Яхашни гээшэб, һаад тойбо татанагүй ха юм, — гэбэ.

Ниислэл хотодо мяха наймаалхаар ошохо болоһон Константин Иванов үглөөдэрынь бухгалтериһээ хэрэгтэй саарһаяа абаад, үнөөхи хоёр туһалагша эхэнэрнүүдтэйгээ хамта ашаанай автомашинаар Улаан-Үдэ ерээ бэлэй. Эртэлжэ зориһон элэнэрэй хотын ногоон дэлгүүртэ хүрэхэдэ, хүн зоншье олоор суглараанхай байба. Хонжоо наймаанай харгые һайн мэдэхэ Константин Михайлович хүн зонһоо мяханай наймаан тухай мэдэтэйхэнээр асуужа, уридшалан мэдэжэ абахаяа мартаагүй. Худалдаанда гаргаха колхозойнгоо мяхые автомашинаһаа буулгажа, хотын дэлгүүрэй хинагша-врачнуудта харуулжа шалгуулһанай удаа наймаан хүлтэ наймаагаа гүйлгэжэл эхилээ бэлэй.

Ярмагай мяханда хүртэхэеэ яаралтанхан ерэһэн геродой олон тоото ажалшад Улаан-Үдын районой «Маяк» колхозой асарһан өөхэтэйхэн үхэрэйнь, галартайхан гахайнь, шүүһэтэйхэн хонинойнь мяха хараһаар лэ худалдажа абаа юм. Ажахынгаа үйлэдбэрилһэн тарган мяхаар хотынгоо ажалшадые баясуулха даабаритай Константин Михайлович хүрэһөөр лэ килограмм бүхэниинь дүрбэн түхэригөөр худалдажал байба.

Наймаан хүлтэй наймаанайнь нээрээшье түргэн байһаниинь гайхалгүй. Бишыхан бэлзор соо энэ хүйхэрнай асарһан мяханайнгаа дилэнхи хубиие килограммай дүрбэн түхэригөөр худалдажархёо юм. Баруун гартаа улаан бүд уянхай дэлгүүрэй инспекторнуудай дүтэлхэдэ, туранхайшаг мяхаяа олоной урда обоолжо, гурбан түхэригөөр, монсогор ехэ булуу яһатай харти, уушха зүрхыень, эльгэ бөөрыень килограммай хоёр түхэригөөр наймаалжа, найдамтайгаар бэеэ халхалһаниинь гайхалтай. Ингэжэ асарһан бүхы мяхаяа килограммай 2—3 түхэригөөр худалдабаб гэжэ хуурмагаар зохёожо таарaлдуулаад, мяханай 5166 түхэриг, гэдэһэ доторой түлөө 141 түхэриг гэхэ гү, али дүн хамта 5307 түхэриг мүнгэ колхозойнгоо кассада сэхэ асаржа тушаагаа.

Энэ худалдаа наймаанай хэр зүбөөр үнгэрһые тодорхойлхо хүсэлэнтэй, хамта ошолсоһон хоёр туһалагшадһаань асуухада:

—Гахайнгаа мяхые килограммай дүрбэн түхэригөөр, тарганшаг хониной соо мяха баһал нимэ сэнтэйгээр худалдаа һэн. Хамаг мяханһаа суглараһан хартинуудые (лытки) килограммай хоёр түхэригөөр, хониной туран хайшаг маха гурбан түхэригөөр, тиихэдэ гэдэһэ доторынь, эльгэ бөөрынь, уушха зүрхыень килограммай хоёр түхэриг сэн тогтоогоод наймаалжа байхыень хараа һэм,—гэжэ хомхой хободог Константин Михайлович Ивановой туһалагшаар томилогдоһон Т. В. Лаптева тодорхойлон харюусаа бэлэй.

—Үхэрэй мяханай килограмм бүхэниинь гансал дүрбэн түхэригөөр худалдагдаһан байха. Нэгэ-хоёр хониной мяханай үнэ сэн доошолуулагдаа. Килограммай гурбан түхэригөөр худалдагдаа һэн, — гээд худалша хонжоо наймаашанаймнай нүгөөдэ туһалагша болохо М. К. Вишнякова баталан хэлээ.

Ингээд ерэхэдээ колхоздоо хүндэтэйгөөр тоологдодог Константин Михайлович Иванов багсаамжалан тооложо бүрилхэхэдэ, гахайн мяха худалдаһанай түлөө 346 түхэриг, хониной мяха наймаалһандаа 329 түхэриг үлүү гаргажа, үмсэ хубидаа хэрэглэхээр үбэршэлжэ хармаанлаа гээшэ. Үнэхөөрөө боломжолоод үзэхэдэ, яһала ехэ мүнгэн бэшэ гү? Миил үдэрэй туршада ажахынгаа хэрэг бүтээхэдээ эды шэнээн миинтэ мүнгэ хармаанлаһан Ивановой үнөөхи зүүдэниинь зүб боложо, бодомжолһониинь бэелүүлэгдээ гээшэл даа. Сэдьхэл тэнюун городойхиниие гайхалтай бэрхээр мэхэлжэ, гэнгэ тэһэ баяжаха арга боломжо хомхой хободог Константин Ивановто яагаад олдоо гээшэб? Тодорхойлон хэлэбэл, ярмаг үнгэргэхэ үедэнь хотын дэлгүүрэй хиналта хэдэг инспекторнууд харюусалгата хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандажа, уялга, үүргээшье дүүргээгүй. Тиихэдэ арадай депутадуудай Улаан-Үдэ городой гүйсэдкомой түлөөлэгшэд хотынгоо ажалшадые хоморой продуктаар хангаха энэ ярмагай үедэ нэгэтэшье ерэжэ шалгалта үнгэргөөгүй, үлүү хаража, үмсынгөө баялигые арьбадхагшадта үргэн ехэ харгы гаргажа үгөө гэжэ тэмдэглэлтэй. Хүнэй зөөрые хуурмагаар һуулиһан Константин Иванов тушаа хэлэбэл, хомхой хободог энэ хүйхэрэй харата худал хонжоо наймаанайнь хорото хэрэг хуулиин ёһоор мүрдэгдэн харагдажа, элирүүлэгдэжэ байнхай.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64 36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60 21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2 65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.

Н-04570. Заказ № 148. Индекс 5901